

Nous subsistons paisiblement du peu de revenus A juste invaseur, par une force à laquelle nous ne pouvons pas résister... Il faut donc,... et nous nous soumettons.

Notre état, notre profession, notre manière de vivre étaient approuvés, autorisés par les lois du pays. Notre propriété était garantie, protégée par elles... Les commissaires français, lors de l'entrée de leurs armées dans ce pays, nous promettaient solennellement la conservation de l'un et de l'autre... La constitution française, lors de sa publication dans ce pays, nous l'assurait, nous le garantissait. Loïn de nuire au droit d'un autre, nous étions utiles à nos concitoyens par les moyens de subsistance que nous leur procurions, en donnant soit de l'ouvrage d'agriculture, d'exercice de leur métier, etc., aux français valeureux, soit de secours et assistance aux indigents et infirmes, témoin les habitants de cette commune.

Notre existence civile était donc légale.

Mais ce nonobstant nous nous voyons aujourd'hui chassés, bannis de notre retraite, dépouillés de nos revenus, privés de notre propriété par une puissance 115 de laquelle nous nous flattions de pouvoir attendre toute aide et protection contre l'in-

juste invaseur, par une force à laquelle nous ne pouvons pas résister... Il faut donc,... et nous nous soumettons.

Mais avant de quitter notre cher asile, nous déclarons et protestons devant Dieu et tout l'univers, que c'est contre notre gré, et que nous nous réservons le droit et faculté de poursuivre, par tous les moyens légaux et en temps et lieu nos droits et propriétés contre qui que ce soit.

Ainsi fait en notre chapitre, ce 16 février 1797, et présenté en double aux commissaires exécuteurs de cette funeste catastrophe, l'un pour être joint au procès-verbal, l'autre pour nous servir partout où besoin sera. Les requérant de nous en remettre récépissé, et avons signé, tant pour nous-mêmes, que pour notre confrère Placide Camerlynck, vicaire à Adegheem, absent. Suivent les signatures.

Plus bas était :

Vu par nous commissaires au recollement, nommés par arrêté de l'administration municipale du canton de Ghisteltes, en date du 26 de ce mois. Oudenburg, le 28 pluviöse an v de la République française une et indivisible. Et était signé : Jean Allaert, agent municipal. J. F. Kemel, agent municipal.

CIRCA MEDIUM SECULUM.

LISIARDUS

TURONENSIS CLERICUS

NOTITIA HISTORICA IN LISIARDUM.

(FABRIC. *Biblioth. med. et inf. lat.*, t. IV, p. 277.)

Lisiardus, *Lixiardus*, sive *Lictardus*, Turonensis clericus, et ab anno 1155 ad 1163 decanus Laudunensis (1), scriptor, ut fertur, *Ordinarii* sive *cæremoniarum* et officii divini in illa Ecclesia. Eidem Barthius libro *CLXVII Adversariorum*, cap. 7, et in notis ad illud scriptum (2) tribuit *Historiam Hierosolymitanam*, quam sine nomine auctoris publicavit Bongarsius in *Gestis Dei per Francos*, pag. 594-621, et in qua res ab anno 1100 ad 1124 auctor prosequitur.

(1) Dacherius ad Guibertum Novigentinum, p. 820.

(2) In Joannis Petri Ludewig Reliquiis veterum monumentorum, t. III, p. 523.

HISTORIA HIEROSOLYMITANA.

(PRIMA PARS PERIIT.)

INCIPIT PARS SECUNDA.

(BONGARS., *Gesta Dei per Francos*, Hanovix, 1611, fol. p. 594.)

Cum audisset dominus Boamundus, qui reversus Antiochiam, toti jam urbi principabatur solus, hominibus Raimundi comitis de ea ejectis, et dominus Balduinus ducis Godefridi frater, qui et ipse jam Edessæ civitatis totiusque confinis trans fluvium Euphraten regionis obtinuerat principatum, certis referentibus nuntiis, sanctum qui præcesserat Christi exercitum, et urbem Hierosolymam Deo se juvante armis cepisse, et finitimam regionem, hostibus expulsis, magna ex parte sibi subjugasse; et

loca sancta latius ad Christi cultum liberavisse, lætissimi cum suis hominibus effecti, debitas proinde laudes Deo reddiderunt : dignas prosperatori laborum servorum suorum, et consummatori Christo gratiarum actiones devotissime persolverunt. Gaudent omnes, cuncti simul letantur; Antiochia cum suo Boamundo exsultat : Edessa cum Balduino tripudiat; Euphratesia utrisque congratulatur : tanta victoriæ participes sunt congratulando, qui non pugnando fuerant extremi expertes laboris. Erubescit

Boamundus cum suis de reversione; de retardatione Balduinus verecundatur; pudore suffunditur uterque, quod gloriarum suarum titulis supremæ laudis victoria non annumeretur. Quamvis ejusdem fuerit virtutis et cautelæ ad muniendas defensandasve noviter expugnatas regio. es remansisse, cujus et ad expugnandas præcessisse. Aut nihil enim valuisset, aut parum, de Syria seu Euphratesia ejectos in Persidam usque Persas expulisse et Turcos, si omnino Christianorum abscessu defensoribus vacuæ, reinvadendæ relinquere hostibus regiones. Quin potius extremæ dementiæ fuisset, tot et tantos pro reparando in regionibus illis nomine et cultu Christiano labores sudasse et agones, si terras patrias, quas Christo sanguine pepererant suo, resumendas scilicet relinquerent inimicis. Proinde et in profectioe aliorum et istorum remansione divina agnoscatur operata esse providentia, et ut utrobique: « Non homini, sed nomini tuo, Christe, detur hæc gloria. Tua est potentia, tuum regnum. Domine. Tu Hierosolymam cultoribus tuis reddidisti; tu, Babylonios coram ipsis attrivisti; tu, nihilominus Balduinum et suos, innumeras Persarum multitudines cum parva cultorum tuorum manu sæpius invadentem in Mesopotamiæ fluvibus, sæpiusque vincentem, fugantem, proterentem, confortasti, adjuvisti, magnificasti. » Denique cum cognovissent Persæ, quod et Balduinus et Boamundus Hierosolymam, ut Deo vota sua persolverent, collegas suas subsequi cœpiissent, conglobati rursus Edessensæ regionis partem invadunt; quos ibi reperissent cultores Christi, tanquam oves sine pastore, lupina rabie voraturi. Contra quos Balduinus cum parva satis, sed electa suorum turma, subito reversus occurrit, in suis eos castris securos, et nihilominus quam Balduini recursum suspicantes, improvisus repente aggreditur; castra perrumpit, hostes perturbat, expugnat inimicos: alios occidit, alios fugat: sicque delectis hostibus, et victoria potitur, et præda ditatus optima, cum suis ad propositum iter revertitur; Boamundumque recursum ipsius prope oppidum, quod Væniem dicitur, præstolantem brevi assequitur. Applicuerat in portu Laodicensi archiepiscopus quidam Pisanus, nomine Daimbertus, et cum eo Itali plures atque Tusciani: aderat et quidam alius de Apulia episcopus: hii omnes simul satis amicebilitate glomerati, ad viginti quinque millia tam equitum quam peditum poterant æstimari. Qui omnes Saracenorum fines latius introgressi, impossibile dictu quantæ vel de infestationibus Paganorum, vel de ciliariorum penuria et homines et jumenta sustinerint pericula: adeo ut plerique urgente inedia, equorum vel asinorum, vel et camelorum carnes compulsi fuerint manducare, ut vel ad qualemcunque cibum proficerent jumenta, quæ ad iter explendum defecissent. Inveniebantur aliquando arundines quædam, vulgo dictæ cannameles, de quibus confici aiunt mel sylvestre, unde et nomen ex canna et melle compositum videntur habere: has qui pote-

rant invenire, dentibus ruminandas, propter mellem saporem, ingerebant: plus inde saporis capessentes, quam vigoris. Torrebantur algore hiemis viatores; et imbrum continuatione, tam homines quam jumenta solvebantur. Plerique et nobiles viri, deficientibus jumentis, de equitibus pedites facti, cogebantur incedere rescellulis suis sarcinati: et quas gestabant, ut earum subsidiis utcumque relevarentur, earum cneribus nonnulli deficientes, pene ad mortem fatigabantur. Sed vincit omnia sancto fervens desiderio Christi populus, nec cessavit donec perveniens Hierusalem, vota sua Domino reddidit, adorans eum in loco ubi steterunt pedes ejus. Occurrunt sibi et quæ præcesserant, et quæ nunc successerant tribus tribus Domini, et vere testimonium Israel ad confitendum nomini Domini. Occurrit Balduino Duci, dux, idemque frater ipsius Rex Godefredus, seque invicem in osculo sancto salutantes, de sua vel sospitate vel laboris tam diuturni, tam gloriose consummati prosperitate congratulantur. Consummant desiderium suum simul omnes milites Christi, loca sancta circumeunt. Terræ Sanctæ basia devotissima insigunt; vixque possunt avelli ab aliis, nisi quod aliorum desiderio et amore alia coguntur deserere. De Hierusalem, pervolant in Bethle'em, revolant in Hierusalem, de Bethle'em, nunc sanctissimi sepulcri, nunc præsepium amore raptati: horrebat adhuc et sordebat aer et terra, fetore cadaverum recens occisorum, ipsaque immensitate horroris, quantam populo suo Christus præstitisset de Turcis victoriam commendabant. Recreatis illi a tanto vel viæ vel famis labore et hominibus et jumentis, post celebrata in Bethle'em annua Natalis Dominici cum summo gaudio solemnia: et memorato superius Daimberto archiepiscopo, Hierosolymis Patriarcha, electo: quidam quidem cum ducibus Boamundo et Balduino elegerunt Antiochiam redire, quidam vero Hierosolymis remanere, cum rege Godefredo.

Anno ab Incarnatione Domini 1100 memorati duces Boamundus atque Balduinus, cum de Hierosolymis ad sua reverterentur cum suis, per Galiliam venerunt usque Paneadam: hæc est quæ in sanctis Evangeliiis Cæsarea Philippi nominatur: urbs inclita satis, a filiis Dan antiquitus ad radices montis Libani ædificata; sed temporibus Augusti seu Tyberii Cæsaris reædificata diligentius a Philippo, filio Herodis, et Cæsarea est Philippi cognominata. Oriuntur ibi duo fontes, quorum quidam Jor, alter vero Dan nuncupantur: horum et fluenta et vocabula sui compositione Jordanem efficiunt fluvium, qui exinde usque in lacum, qui Alphetites, vel potius Mare Mortuum dicitur, percurrrens, et nominibus perdit et flumen: hic est lacus, imo tenebrosissima quædam et impermeabilis abyssus, illius Perapolis vorago horribilis, quæ perditionis impiorum adhuc permanet testis. Dicitur autem Mare Mortuum idcirco nominari, quod nihil vivum nec ex se gignere possit, nec aliunde forte immisissum nutrire. Ita

non modo horribili vastitate terra ibi damnata est, sed aqua sterilitate. Nam et solum si qua forte fructificat, forinsecus et gratum colore, et specie solidum videtur; intrinsecus vero, vel tactu vel gustu probatur inane: ita foris, præterdit gratiam; intus, favillam abscondit. Terra quondam paradiso Dei, ut Moyses ipse testatur (*Genes.*, xiii, 10), persimilis; nunc horrore atque salsuginis effecta, etiam in ipso germine suo existit umbra mortis. Talia perditorum quondam terra, perditionis adhuc præfert signa, ut jussu ipso discant corruptionis et nequitiae sectatores, cui sint sine perditioni mancipandi: quin potius ut pertimescant et desinant ad ea libidinis opera ardere, quæ eos faciant sempiterno igne ardere; caveantque eo desideriorum turpium fumo fuliginari, unde fumus tormentorum eorum, sicut Scriptura dicit (*Apoc.* xiv, 11), ascendat in sæcula sæculorum. Sed de hoc sufficiat ista brevis memorasse: nunc ad propositum recurramus. Igitur ducibus præfatis cum comitibus suis ad sua, prius per Tyberiadam et dehinc per Paneadam revertentibus, occurrunt cum multitudine grandi de Damasco, nocituri si possent, qui eorum insidiantes operiebantur transitum; Saraceni, confidentes plurimum de victoria, pro eo quod inermes et de labore viæ nimis defatigatos illos didicerant esse viatores: et de armorum quidem inopia non omnino falsa erat eorum suspicio, quia et lanceis carebant nostri, et sagittis parum abundabant; et æcus ipsi, qui locis illis glutino compagnarari solent, assiduis imbribus humectati pene omnes, laxi erant et soluti. De victoria tamen obtentu, fefellit hostes militum suorum Christus; et de manibus eorum qui jam sibi eos comprehendisse videbantur, solertia ducum, eos clementer eripuit. Et Boamundus quidem in primo agmine, occursum hostium propugnabat et impetus; Balduinus vero in extrema parte versutias et insectationes improborum quassabat. Evaserunt tandem periculum illud Christi milites, et evicerunt discrimen tam studiose sibi, tamque feraliter intentatum. Quod in tali articulo evasisse, non minus optabile fuit jam conclusis jamque captis, quam visse. Nam et hostibus ipsis non minus ingressit confusio, in tanta opportunitate obtinendi victoriam, perdidisse quam fugisse. Itaque ipsis videntibus e regione munitionis ipsorum, quam Balaac nuncupant, castra sua locaverant nocte illa Christiani, sequenti die per Tortosam et Laodiciam transituri: ubi comitem Raimundum, quem ibi reliquerant, adhuc reperientes, sed propter victualium caritatem et inopiam cum eo diutius remorari non valentes, alter ducum cum suis ad suam properavit Edessam; alter vero Antiochiam suam cum suis gaudenter ingressus, jucundissime a suis est susceptus. Ubi cum per sex menses suum, ex more, strenue ageret principatum Gabriel, urbis Meletinæ primus, per legationem cum eo fœdus pepigit, et sui ipsius et ejus, cui præsidebat, urbis deditionem illi pactus: ad quam cum Julio mense, cum paucis pergeret recipiendam, incertum

A sane cujus proditoris instinctu, Admiratus quidam, Danisman nomine, cum magna Turcorum gente, hæud longe ab eadem urbe, insidias proficiscentibus tendit: et Boamundum cum suis inconsulte prorsus et omnino incaute, quia nimis secure, venientem, undique de insidiis irruens gens nefaria circumvallavit subito; et usque adeo repentino et improviso incursu perturbavit, ut non dico pugnare, sed nec arma pugnaturus corripere quisquam posset. Ita disgregati omnes, et in fugam versi, heu, proh dolor! ludibrio hostibus facti, plurimi preemti, nonnulli capti, paucissimi fuga elapsi, et arma et castra atque etiam vecturas cum omni substantia perdidit. Boamundus ipse comprehensus a Turcis, captivus abductus, luctum et desolationem permaximam suis reliquit. Qui cum adhuc ante urbem Meletinam, quam Danisman obsidione cinxerat, captus teneretur, præciso sui capitis cincigno, et Balduino per quemdam transmissio, mandat et cum omni supplicatione lamentabiliter postulat, ut sibi citato pro Christi amore succurrere festinet. Audito Balduinus tam miserabili infortunio, vehementissime tristis efficitur: deslet amicum, collegam plangit, communem casum lamentatur. Nec differt heros cordatissimus ad succursum, si posset, amici cum quanto poterat exercitu, junctis et sibi Antiochenis, properare; seque pro liberando, si prævalet, collega omni exponere periculo. Verum Danisman, Francorum sibi concursu prænuntiato, eorum veritus animositatem, urbem quam obsederat relinquit; et insequenti se per triduum Balduino, nullam congregandi copiam fugitans facit. Ita quasso labore Balduinus et sui, dolentes revertuntur: Boamundus vero captivus, ut dictum est, abductus, diligentissime custoditur. Regredienti Balduino Gabriel occurrit, et se et urbem illis dedens: firmatis itaque cum Gabriele amicitias, et urbis custodia sua Balduinus diligenter commendata, Antiocheni quidem orbati principe suo, Antiochiam mœsti redeunt; Balduinus vero, cum Edessenis revertitur Edessam, ubi cum sua pace gauderet, et aliquanta frueretur prosperitate, germanum suum, ducem videlicet Godefredum, vix anno in regno Hierosolymorum expleto, cunctis deferentibus nuntiis, didicit apud Hierosolymam xv Kal. Augusti, diem extremum clausisse; seque ipsum ab omni Hierosolymorum populo regni successorem decretum esse, et electum. Dolet quidem de fratris morte dux, sed de regni decreta non minus gaudet hæreditate. Itaque communicato cum amicis consilio, terram suam cuidam propinquo suo, comiti scilicet Balduino regendam committit, et custodiendam; ipse vero cum cætere fere militibus, et peditibus vix Hierosolymam tendere disponit; et mirantibus multis, et amicis horrescentibus, quod cum tam modico comitatu, tam periculosum iter aggrediretur, per tot hostium regiones transiturus, unde plerique periculis se subduxerunt, pavefacti. Ventum est Antiochiam, et inde Laodiciam, inde Gibellum, deinde Aracleam. Cumque per Tortosam

et Archas castrum, Tripolim usque fuisset perventum, Tripolitanorum rex, nondumque Christianus, sed Christianis non omnino inimicus, in castris suis Balduino et suis victualia pro munere abundanter præberi fecit, innotescens etiam ipsis quod Duchac (rex Damasci, et Gmabadole rex Calipti, cum multis Turcorum, Arabum, et aliorum Saracemorum catervis, angustias locorum præoccupassent, transitum operientes Christianorum.

Est enim haud longe ab urbe, quam Beritum vocant, prope mare, meatus arctissimus quidem, sed inevitabilis illac viantibus, cujus angustias si prius occupaverint viri centum, centum millibus transitum facilitate obcludere possint, montium et maris objectibus, caveis etiam antrorum undique muniti. Hunc itaque locum Damasceni præoccupantes et Calipteni, cum præcurrentes Christianorum exploratores accedentes ad se statim impugnare cœpissent, qui pone sequebantur ordinato per acies comitatu toto, auxilium eis de cœlo præstari in tanta necessitate devotissime precabantur. Nec defuit suis clemens ubique bonitas Salvatoris. Nam primo quidem congressu, plures hostium in insidiis suis confestim occisi, alii vero adeo perterriti sunt ut congregati formidantes, pugnam desererent, seque ipsos in caveas antrorum, vel montium angustias receptantes, de prohibendo potius transitu quam de conflictu agitando curarent. Quod cernentes Christianæ vel dux vel signiferi militiæ, eodem quo configere cœperant loco castra locant sua: videlicet ne, si ad modicum vel hospitandi gratia retrocederent, infractam hostium animositatem, quasi formidantes, rursus adversum se concitarent. Noctem illam fere omnes tam homines quam jumenta, et incubati et sine potu, duxerunt insomnem. Simulabant contra hostes audaciam, sed parum de vita confidebant. Periculosum erat in castris manere; periculosius angustiarum fauces transeundas adire; periculosissimum retrocedendo fugitare. Ita cum neque de fuga consilium, neque spes ulla patesceret de victoria, de salute fere omnis fiducia perierat. In tanta anxietate nocte illa in castris suis languerunt Christiani: longa erat anxii nox, præ acerbitate languoris; sed præ horrore formidatæ, jamque velut ante oculos positæ mortis non minus timebatur lucis accessus; aurora, quam desirantes metuebant, illuxit. Consilium vel transeundi angustias, vel quod magis sperabatur moriendi gloriose in bello libratur a primoribus, et ab omnibus firmatur. Collectis papilionibus, seu quibuslibet aliis rebus, onerata jumenta præ se mivantem, armati milites ab irruentibus undique hostibus defensant; gressum versus angustiarum accessum tendunt. Circumvallant gradientes, et de montibus et de mari concurrentes undique Saraceni, clamoribus immensis perstrepunt sagittis et missilibus appetunt, gladiis minitantur nudatis, simulque post tergum et ab utroque latere, velut oves, ad angustiarum fauces eos minabant, ut ibi conclusis pro libitu strudere, atque pessumdare sic inter-

A ceptos valerent. Quod et facerent facillime nisi pius Christus et suis in extremo confusis articulo, tanto mirabilis, quanto insperatus consilium inspiraret, et ministraret auxilium; et inimicis suorum utrumque mirabiliter subtraheret. Nam cum inter vociferantes undique, et gladios suos in mortes piorum impios exerentes, pii et fideles Christi planticam quandam angustiis illis pene contigiam occupassent, tantam cordibus suorum subito præsens ubique in opportunitatibus, in tribulatione pius Jesus immisit fiduciam ut audacissimo recursum impetitores suos impeterent, conglobatorum cuneos irrumperent, dispergerent, trifariamque disgregatos fugarent; adeo ut effusi nunquam ultra vel resumere vires, vel in aciem se recolligere prævalerent: aliis ad montana fugientibus, postremi quique gladiis insequentium trucidantur; alii de præruptis vel scopulis rupium vel montium cacuminibus, in præceps acii colliduntur; alii linitibus vel scaphis etiam per mare, quam perniciosius possunt, aufugerunt, timentes ne etiam classem sibi possent eripere Christiani. Hoc plane mirabile erat intueri, per mare fugientes se non nisi per terram insectantes: quia non satis sibi fore crederent Christianorum evadere manus, litibus deserendo, nisi et fugiendo longius evasissent et visus. Quare hoc? nisi ut manifestissimo claresceret indicio, istud non nisi opus esse virtutis? Quare hoc? nisi ut Christiani et vere filii Israël, suam et terra et mari pro se pugnantem videntes Dominum, gratulabundo concentu clamarent: « Si Deus pro nobis, quis contra nos (Rom. viii, 31). » Ecce etenim compleri etiam visibiliter cernebant divinum illud promissum: « Persequuntur quinque de vobis, centum alienos; et centum e vobis decem milia (Levit. xxvi, 8). » Quia potius fugiebant hostes etiam illic, ubi se neminem persequi posse non nesciebant. Tantum cordibus eorum terroris, tantum invaliditudinis immiserat Omnipotens, ut plurimi paucissimos, sed pius impiis, non dicam impugare, sed nec respectare auderent. Obstupuerant adeo præ formidine et pene dirigerant, ut velut ad quid venissent non advertentes, projectis armis, inertes dexteras et nudas cervices ferientibus objectarent. Ecce, quo modo victi sunt, qui se jam vicisse gloriabantur! Vincuntur victores a victis, a captivis captivatores capiuntur; et ab eis quos se jam victos tenere putaverant, vincuntur, asservantur, distribuuntur. Postquam itaque fere toto illo die hostes suos persecuti sunt, ad castra eorum reversi, et spoliis ditati opimis, armis quoque peremptorum collectis, consulti fore visum est duci ut in quoddam proximum sed vastum castellum secederent; ibique post tantæ cædis laborem, nocte illa sub otivis quiescerent et virgultis. Sequenti die, primo diluculo dux, cum aliquantis de militibus suis, ad angustias jam meatus accessit, explorare per se volens si qui adhuc ibi superessent qui transitum possent prohibere Saraceni. Sed neque in hoc minus quam in cæteris se probavit virtus Christi, quod omnino

inexpugnabilem locum hostes omnes deseruerant A pavefacti. Quo solerter satis explorato, jussu ducis commilitones ejus ignem accenderunt in cacumine montis : ut viso, sicut conductum fuerat, fumo, qui in castro resederant, omnes subsequerentur. Ita prosperante Deo convenerunt omnes, et liberam habentes viam, cum omnibus rebus suis transierunt : hospitatis autem prope Berittum, Admiratus ipsius, timore potius quam amore permotus, victualia scaphis gestantibus transmisit. Sidonii quoque, et Tyrii, sed et Ptolomenses, transeuntibus prope se, victualium convectatione sangebant amicitiam; sed non nesciebantur cor habere nequam. Oppidum, quod Caiphas nuncupant, eodem anno ab Hierosolymitis recuperatum, Tancredus quidem jam possederat : sed quia jam Balduino malivolis esse coperat, no- B lentibus ad se intrare cives panem et vinum extra muros vendiderunt, Tancredo, providente Deo, tunc absente. Transeuntes autem Cæsaream Palestinæ, venerunt Joppen civitatem maritimam, ibi ducem Balduinum tanquam regem suum Franci gaudeater susceperunt. Properantibus exinde Hierosolymam, tota simul extra muros occurrit Ecclesia, eumque lætabundo satis processu excipiens usque in Dominici Sepulcri templum cum hymnis et laudibus deducit. Ibi firmatis cum rege, Christiano more, fœderibus, et rex et qui cum eo venerant, a labore, et Hierosolymorum populus a desolatione principis, Deo et Christo favente, quieverunt. Solus Patriarcha Daimbertus, cum paucis, huic tam celebri regis defuit exceptioni : eo quod et regi, et aliquantæ vel cleri vel populi parti, jam coperat de quibusdam esse exosus : unde et extra sedem, alias versabatur privatus. Propter quod et coronandi regem, usque ad sequentem Dominici natalis solemnitatem, solemnitas est dilata : simulque ut tunc, sicut decebat, gloria coronæ regalis gloria feret clamor ex gloria tam gloriosissimæ festivitatis : pace interim inter patriarcham et regem, inter clerum et archipræsulem tractata diligenter et reformata. Interim rex consilio cum proceribus habito commodum duxit finitimas hostium regiones intrare, et in ipso regni sui primordio Turcæ feritatis insolentiæ, probitatis suæ, quasi gustum propinare : commodius fore judicans hostes in terris D et urbibus suis aggredi, quam ad se aggredendum eis ex dilatione cornua sinere erigi. Elegit itaque rex cum electa militiæ Christianæ manu primo omnium Ascalonitas exptere gentem videlicet rebellem semper, et Christianæ pacis æmulam, malignitatis totius adversus servos Christi nutritiam, in qua et de qua pullulant semper assidua bellorum omnium et laborum fomenta. Quam et urbem et gentem, sicut de antiquis scriptum est, idcirco credendum arbitrator Dominum vel delere vel servis suis tradere noluisse, ut semper in eis experiat Hierusalem, et habeant consuetudinem præliandi : ne videlicet per otium peioribus inimicis deterius impugnentur et expugnentur, mori-

bus vitiosis : ut juxta dictum illud satirici quidem sed garrindo veridici,

*Servabat castas humilis fortuna Latinas,
Et labor in noctes et proximus Annibal urbi;*

et nostri Hierosolymitæ ex bellorum et laborum assiduitate, et in humilitate deprimantur, et constringantur in castitate. Minus quippe superbire libet, ubi vix licet vivere : minus delectat fornicari eos, qui assidue timent etiam mori. Bella itaque exteriora, interiorum sunt sæpe preemptoria bellorum. Hostes visibiles invisibilium sunt vel repressio vel oppressio inimicorum. Proinde contra spiritualia nequitæ in cœlestibus, bella Hierosolymitis nostris necessaria semper credenda sunt ea, quæ adversus carnem et sanguinem, hoc est adversus Ascalonitas, continua sustinent bella. Ante Ascalonem igitur cum rex Balduinus venisset cum eo quem, Christo duce, ductabat Christianorum exercitu, egressis adversus se hostibus tam impetuoso restitit congressu, ut statim intra mœnia refugere compulsi, foras erumpere ultra non fuerint ausi.

Proinde videntes Christiani nullam sibi tunc fert copiam congregiendi, vicinas regiones perambulare maluerunt, quam ibi frustra diutius immorari. Ob quorum metum, locorum incolæ, et se et sua et animalia intra latebras occultabant cavernarum : e quibus cum fumo speluncarum ingressibus admoto, cogentur exire, comperto quod plurimi eorum soliti essent exercere latrocinia in Christianos, et viantibus insidiari, sine dilatione aliqua statim sunt omnes jugulati. Syris tamen, qui inveniebantur inter eos, ob nomen Christi, quod utcumque retinent, parcebatur. Peragrata itaque, et armis atque incendiis tota fere illa depopulata regione, consultum etiam est in Arabiam transire, terrorem ubique aspergere, parcere subjectis, et debellare superbos. Transeuntes itaque per montana, prope ea loca quæ sepulchris patriarcharum habentur, insignia, ventum est in vallem antiquitus, ut Scriptura dicit (*Gen. xiii, 10*), Paradiso Dei similem; nunc autem, imo satis olivæ, umbram mortis et perditionis : vallem scilicet Sodomorum atque Gomorrhæorum, civitatum igne et sulphure perditarum; et in locis quibus absorptæ sunt, lacum habentem, imo abyssum, sicut supra memoratum est, impermeabilem. Quam etiam Mare Mortuum, seu salsissimum Scriptura nominare est solita (*Jos. iii, 16; Deut. iii, 17, seq.*), tam pro eo quod nihil gignere vivum possit, vel nutrire, quam etiam quod gustum et tactum probetur, semper omnia amara, amarum. Hoc nullum undique, nisi forte in subterraneis, habet exitum; nullum in se flumen recipit nisi ab Aquilone Jordanem, unde etiam lacus congrue nuncupatur : cujus longitudo in meridiem stadiis porrigitur fere septingentis, latitudo vero CL stadiis patet. Unde et convenientius creditur scelestæ quondam gentis habitaculum fuisse : cujus impuritatem gentis, cum divina non ferendam ultra judicasset severitas, terra hiatu vastissimo deliscente, et gentem nefariam tortia co-

litus sulphureis ignibus conflagratam absorbente, credendum voraginem illam abysso, occupante sal-sugine, illo fuisse repletam. Hunc itaque lacum rex, et qui cum eo erat exercitus girantes, a parte Australi Arabiæ montana sunt ingressi : ac deinde in vallem quandam cunctis terre fregibus satis ulerrimam, in qua invenerunt et eum fontem, quem sanctus Moyses, iubente Domino, eliciisse fertur de petra virga bis percussa, perenni cursu vivaciter manantem, adeo ut et molendinos satis volubiles habere possit ejus rivus, nulla unquam siccitate are-scens. Invenerunt ibi et Oratorium, quod Sancti Aaron hodieque dicitur, in montis vertice situm, in quo et ipsum et fratrem ejus sanctum Moysen divinum fertur frequentare solere colloquium. Utrum autem verum sit quod Dei et sanctorum germano-rum ibi adhuc manere, videri, et intrari posse di-citur colloquium, viderint hi qui primum talem inde vulgaverunt opinionem. Nam nos, quod sumum est historie, facimus, vel res, vel que de rebus ha-bentur opiniones, simpliciter referentes. In valle memorata vinctalibus cunctis satis opulenta nullum fere incolarum invenire prævalens exercitus Chri-stianorum, cum eos ultra procedere non sineret la-tissime patens, vasta nimis solitudo et horrida, red-ire Hierosolyman disponunt. Quo cum redissent, de pacificando cum rege, et canonicis Sancti Sep-uleri, Patriarcha Dainberto, tractatum diligenter et efficaciter Deo favente expletum est, et de coro-nando rege apud Bethlehem, instante Dominici Na-tal's die, et tandem ab omnibus differri non oportere, collaudatum. Causabantur enim quidam non debere ibi coronari regem hominem, ubi constat spi-nis coronatum esse cælorum regem : nec debere ab homine presumi ad insigne honoris coronam, quam Christus Dominus sustinere dignatus s. ad dedecus illusionis. Sed quid, quæso, quid refert ista causa-tio? quasi vero non totum nobis cedat ad honorem, quidquid vel opprobrii Christus sustinuit vel labo-ris. Sicut enim mors Christi, vitæ nostre est causa; sic et irrisio Christi, nostri est insigne honoris. An non omnis Christianus, ex illa Christi corona, et ge-nus electum, regale sacerdotium (*I Petr.* II, 9), est factus. Nempe ad honorandum potius, quam ad quas-sandum honorem regum, valere censendum est quod Christus Dominus spinis est coronari dignatus. Pro-funde, quanvis laudanda humilitatis fuerit quod rex, Dux Godefridus hac consideratione dicitur coronari noluisse; non est tamen improbande rationis fra-trem ejus ducem Baldwinum et inunctum more Chri-stiano a Christianis fuisse, et coronatum.

Annus itaque ab incarnatione Domini M. C. I. regis Hierosolymorum secundi, videlicet ducis Bal-duini, primus est. Quem licet in primordio regni sui paucarum urbium possessorem, non numerosa ad-huc militia abundantem, finitimæ tamen gentes ag-gredi verebantur omnino, et metuebant, bellatorem eum strenuissimum esse non nescientes. Qui hoc potissimum dolebat, quod quam vellet copiosam con-

A gregare militiam non valeret. Adhuc enim profici-scentibus Hierusalem peregrinis, via sat's erat im-pedita, hostibus portus omnes præter Joppensem ob-tinentibus. Unde quoque de Occidentalibus partibus difficillimus erat ad Orientales transitus : non dicam defensoribus, sed et habitatoribus adhuc magna ex parte vacua erat regio Hierosolymitana : Eorum quos, ad visenda et veneranda loca sancta, devotio Chri-stiana de transmarinis partibus per tot et tanta pericula perducebat, pauci inibi diutius volebant remorari : equi, quos remanentes vel emere possent, vel dono regis accipere, vix poterant inveniri : unde vix ultra trecentos milites regia poterat habere mi-litia, quos et ipsos de assignatis sibi custodiis ad-unare, periculosissimum erat : tum, ne ipsi vitium B ab hostibus intercepti ; tum, ne vel urbes vel castra reinvaderent hostes, absente, præter mulierculas, omni fere defensore. Nam pedites, vix ad Hierosa-lem, Ramulam, Joppen, et castrum Cayphas munien-dum custodiendumve, abundabant. Hæc idcirco me-moraverim ut advertant qui legerint ista, vel audierint, quot et quantos labores, timores, angores sus-tinuerint pro Christo primitivi illi terræ vel regio-nis Hierosolymitanæ possessores : simulque ut in-telligatur, non minus miraculi esse regionem tam amplam, a tam raro vel possessore vel defensore re-tentari potuisse postmodum, quam primitus expug-nari. Liqueat itaque Christi Domini in omnibus his operatam dignationem intueri, admirari virtutem, clementiam contemplari. Quis enim audiat patriam C tantam a trecentis militibus retentari, defensari in-ter innumeras hostium populosissimasque nationes, Syriam scilicet, Arabiam, Ægyptum, Persidam, Mesopotamiam; et facile credit? vere incredibile hoc fit, si sola virtus humana pensetur. At vero si Om-nipotens, omnia quæcumque voluerit in cælo et in ter-ra faciens, cogitetur fideliter et pie agnoscat, de-sistit quidem hoc impossibile videri; magisque in-cipit esse mirabile : mirabile quidem, sed non mi-serabile. Nam pro Christo Domino laborare tanto gloriosius est, quanto beatius : « Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, ait Scriptura, et bene tibi erit (*Psal.* cxxvii, 2); et beatissimus Apostolus : « Si quid patimur, inquit, propter justi-tiam, beati (*I Petr.* III, 14). » Proinde et nos cum eodem Apostolo, convenienter audemus beatificare eos, quos scimus in via et in terra sancta innumeros et immensos labores sudasse et agones. Nec Antio-cheni eorundem fuerunt expertes laborum, imoque nec præmiorum exortes, quos ea potissimum deso-latio tunc angebat, quod capto, ut et superius me-moratum est, Boamundo, sine principe vel dace, extra muros vix audebant exire suos, hostium assu-per frequentissimos et excursus tolerantés, et assul-tus. Quamobrem destitutioni suæ consulentes, Tan-credum Boamundi propinquum, eodem anno evo-caverunt per legatos; et ei tam urbis quam regio-nis assignaverunt principatum : eo tenore, ut si qua-ndo, Deo miserante, Boamundus rediret, nihil ei re-

cuperandum ducatum suum præjudicatum fuisset. Quo cum Tancredus, vel propinqui amore, vel majoris principatus cupidine, migrare disposuisset, pacificatur regi Balduino, et castri sui Cayphas, et urbis Tyberiadis ejus fidei tradidit dominatum. Eodem anno Januenses Itali cum numerosa satis classe Laodicæ hyemantes, verno tempore subsequente, Joppen usque navigaverunt: ibique navium in portu firmata statione cum Rege, qui eis occurrerat juridicissime excipiendis, Hierusalem usque profecti sunt. Ubi cum Paschalem celebrassent sollempnitatem, reversi Joppen cum rege fœdus inierunt hujusmodi: «Ut simul ad expugnandas hostium vel urbes vel castra procedentes, pecuniæ quidem primam et secundam partem rex, et sui haberent; Januenses vero tertiam, cum uno in castro vel urbe capta vico semper obtinerent.» Taliter utique fœderati, primo omnium oppidum Peregrinis Sanctæ viæ infestissimum Assurt videlicet obsederunt, a Godefrido rege obsessum nec captum. Quin potius centum ferme de Francis, ibi rex præfatus aniserat, de turre lignea muro jam admota quidem; sed præ ascendentium nimietate contracta frustatim, in terram elisos. Quorum alios, videntibus et dolentibus Christianis, crucifixerunt statim Saraceni; alios sagittis, alios aliis patibulis interfecerunt. Hujus tam crudelis in collegas parati piaculi non immemores qui rege Godefrido fuerant christiani, tam ardentem ad expugnationem convenerunt impiorum, ut eos ad resistendi desperationem compulerint, totis licet viribus se defensantes. Scientes itaque se nec resistere sibi posse, nec si caperentur meritas et penas et mortes evadere, de dedendo regi castro, si sibi vita concederetur cum pecunia, cœperunt per legatos tractare. Librato itaque rex cum Januensium consulibus consilio, visum est bonum omnibus, si sine discrimine obsidentium, peregrinorum quoque Christianorum tam grande removeretur periculum. Itaque indulgetur oppidanis vita cum rebus: castrum receptum diligenter munitur, impiis ejectis inde, et Ascalonam usque cum suis omnibus deductis. Inde ad *Cæsaream* urbem Palæstinæ munitissimam obsidio transfertur. Cæsarienses obsessi, obsessores irrident; convitiis lacessunt et maledictis, de muris et propugnaculis suis plurimum confidentes. Jussu regis machinæ parantur, muris admovendæ scalæ plures deferuntur; fabricatur et turris lignea de malis navium, satis excelsa, murorum altitudinem viginti cubitis transcendens. Prægrandes muro annis lapides torquentur in arces; turrium solida crebris ictibus quassantur; nihilque, quod ad expugnandos impios credatur valere, intentatum relinquuntur. Nec minor obsessis inerat se defendendi solertia: non die, non nocte quiescunt, semper solentur resistere parati: quindecim diebus impugnatur assidue civitas, nec capitur. Pertæsus tam longæ obsidionis Christianorum exercitus, erubescit sibi et indignatur, quod ad obsidentum fortiores sunt impii et blasphemii, quam ipsi ad

A insistendum. Cohortantes itaque se invicem, et alterutrum et verbo et exemplo provocantes, corruptis armis, ausu et impetu mirifico convolant ad murum, scalas suberigunt, scutis capita tecti conscendunt, gladiis et lanceis obvios hostes in ipsis murorum propugnaculis aggrediuntur, alios trucidant ibi, alios præcipitant: scanderdi post se et viam liberam faciunt sociis, et jam ex æquo cum hostibus decertant. Fit jam Christianorum murus, qui modo erat Saracenorum. Deturbati e muro, ad munitiora fugiunt illi perniciter; sed ipsi perniciter insequuntur. Densantur fugientes; et dum alius alium præcurrere ad latebras gestit, se ipsi præpediunt, ut latebra quæ posset alicujus esse, sit nullius. Conglobantur super corruentium acervos calervæ percussorum; simulque tanquam tritantes in area triticum, indiscreta omnes cade trucidat; nec sexui parcitur, nec ætati, ut ira Dei in blasphemos compleretur. Admiratus urbis et Archadius, sic enim suum Saraceni vocant episcopum, comprehensi, et ante regem adducti, vivi et vincti jubentur asservari, pecuniæ credo spe potius quam miserationis affectu. Qui vivi comprehendebantur prius pugnis colla percussi, Bizanteos intra ora in gingivis occulatos, evomere cogebantur. Quos qui non evomebant, trucidati congregabantur in acervum, et comburebantur, ne vel aurum ab improbis glutitum perderetur, vel corrumperetur aer fetore de cadaveribus exhalante peremptorum. Consueverunt enim pessimi, cum se jamjamque morituros prævident aurum sic transglutire suum, aut intra ora abscondere, victoribus eo modo et in ipsa morte invidentes. Femina quoque, impudentius et turpius quam eloqui deceat, intra se celatos nudare aureos morituræ cogebantur. Ita deditis morti Cæsariensibus fere cunctis, perpauci de utroque sexu, sive ad effrenda congerendave peremptorum cadavera, sæ ad servitum, venales futuri, reservati sunt. Jam vero capta urbe, quanta pecuniæ copia, quanta victualium omnium abundantia, quot et quanta et forma et materia pretiosa utensilia reperta sunt ibi congesta, æstimari non facile, necdum enarrari potest. Quod ex eo satis pensare licet, quod plures prius pauperes, exinde facti sunt satis locupletes.

D Expugnata urbe Cæsarea, et custodienda prudentibus et strenuis viris commendata, auditum est, et cunctis referentibus nuntiis approbatum, Babylonios apud Ascalonam congregatos bellum Christianis parare. Propter quod et rex et exercitus Christianorum, Ramulam civitatem Lidæ proximam adire festinaverunt; et se, ad excipiendum quod sibi paratur bellum, præparare. Quod scientes Babylonii distulerunt callide paratos adire; se potius adiri prope mœnia sua, et intra aggeres suos præstolantes: ut vel vincere facilius possent, vel victi in munitiones suas sese receptare. Quorum calliditate comperta, Christiani calliditate simili deludere maluerunt, quam innumeros pauci, munitos immuniti expetere. Tandem, videntes Ismaelitæ

suam sibi calliditatem nil valere; et moræ et inedia pertæsi, alii alibi sunt dispersi. Quod rex et sui cognoscentes læti et alacres Joppen redeunt, Christum Dominum super omnibus quæ sibi præstitisset bonis, collaudantes. Verum post duos menses cum intimatum fuisset regi, adversarios suos iterata contra se animositate, Ascalonæ esse congregatos, congregat et ipse Joppen quantum prævalet exercitum: ducentos scilicet et sexaginta milites, et pedites nongentos; cum his contra undecim millia militum et viginti peditum millia pugnaturus. Quis audiat hoc, et non horrescat? audacia est ista, an fiducia? temeritati hoc ascribendum, an fortitudini? hoc etenim videri possit, non pugnare velle, sed mori. Ita plane est; parati erant mori: sed pro eo, qui pro ipsis mortem dignatus est pati. Non ergo audacia erat ista, sed fides; non temeritas, sed charitas; Christo etenim, ut Apostolus dicit, passo in carne (*I Petr.* iv, 1), et ipsi simili cogitatione armabantur. Unde et ipsum, in quo passus est in carne Christus, secum detulerunt salutis lignum; singulare, imo totum de eo habentes solatium. Prorunt illi de Ascalona; isti de Joppe procedunt. Cumque sese jam invicem contuerentur, ordinatum rex per sex acies exercitum suum, his eos affatur alloquitur: « Eia, milites Christi, videtis quod de tam longinquis regionibus per tot et tanta maris et terræ pericula quæsistis; venistis sponte offerre animas vestras pro Christo discrimini: invenistis, ad quod venistis. Non respuat ignavia, quod devotio sancta quæsivit, et tandem invenit. Pro Domino pugnaturi, confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus. Potens est vos salvare Omnipotens: dulcissima ejus promissa recolite semper et menti insigite, quibus et paucitatem vestram et paupertatem benignissime consolatur, dicens: *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum* (*Luc.* xii, 32). Si sola regis terreni, vel stipendia cogitaretis vel donativa, merito trepidaretis, vel vinci vel et mori formidantes. Optatius debet videri pugnaturus mori, qui sciat ab æterno rege regnum paratum esse æternum morienti. Sive moriamur in bello isto, sive evadamus, de victoria dubitare non possumus. Si vinci videmur impiis et insipientibus, coram eis moriendo, ad Christum, gaudium nostrum, venientes, de diabolo et mundo melius triumphamus. Si vero, quod sæpe fecit Christus noster, et hic corpora nostra servare voluerit, et de inimicis his victoriam præstare, minus quidem interim gloriosi erimus quam si moriamur: sed tamen magnum nomen, ultra nomen magnorum qui sunt, in terris, nobis, Christo Domino donante, comparabimus. De fuga, nullus cogitat unquam: quia longe nimis nostra nobis Francia abest. » His et talibus a rege dictis, accensi omnes ad pugnam procedunt, congressum ultra differre non ferentes, reboant tubis, et simul omnes, Eia, Deus, adjuva nos! conclamant; immergunt se latissimis confertissimisque hostium turmis; obvios quosque sternunt: nec im-

A belles omnino inveniunt hostes; imo vero, totis sibi viribus obsistentes. Nam duas quæ præcesserunt acies obteguunt, multitudine nimia et pene funditus consumunt. Corruunt multi de Christianis, vulnerantur plures: impetus sustinent improborum; vicissimque eos impetentes, viriliter retrocedere compellunt. Rex qui in postrema parte cum sua acie substlerat, ubi densiores vidit hostium cohortes, accurrit; totumque se de rege in militem transferens, alios lancea in terram deturbat de catallis; alios ense dimidiat in sellis. Convocat suos, instantes confortat; et eis animatis in adversarios excurrit. Crucem Dominicam præferri semper, et in ora impiorum inferri facit, ut ejus præsentia et roborentur servi crucis, et inimici confundentur. Cujus virtutem, sicut demones, ita et demonum satellites, diutius non sustinentes, pavore subito cælitus sibi immissis, in fugam versi, se ipsi impellere cœperunt, et alii super alios corruere; insistunt fugientibus insequentes, et quos consequi prævalent, omnes prosternunt. Qui cum rege erant, omnes in ferrum ruunt, ipso præ omnibus fortissime, et fugante fugientes et prosternente. Vociferantur omnes, et confusis clamoribus ipsum pulsatur cælum: fragor nimius vel de collisionibus armorum, vel de illisionibus cassidum resonat et gladiatorum: plangores et ululatus undique, vel morientium audiuntur vel vulneratorum. Ita quidem ex ea parte, qua salutiferum crucis Dominicæ lignum delatum contra hostes fuerat et illatum; et victi et usque Ascalonem fugati sunt inimici, rege cum suis vel potius cruce Christi insequente, adeo ut dux ipse Babyloniorum inventus postmodum ibi sit mortuus in medio quinque millium mortuorum. At vero ex alia parte, unde crux Christi remotius abfuerat, peremptis magna ex parte quos obvios habuerant Christianis, Saraceni Joppen usque procurrerunt; et nescientes vel fugam suorum, vel nostrorum victoriam ignorantes, jactabant se et regem et Christianos omnes in bello occidisse, in argumentum mendacii sui arma peremptorum Joppitis, de muro cernentibus, ostentantes. Dolent illi vehementer; nec tamen insultantibus urbem, sicut frustra speraverant, illico reddunt; expectantes si forte tristius aliquid vel lætius de bello posset audire. At vero rex cum suis a persequentibus hostibus regrediens, quia Joppen pervenire non posset, eadem nocte in ipsis hostium tentoriis, quæ fugientes cunctis victualibus plena reliquerant, cum requievisset, sequente die Missa de nativitate gloriæ Virginis Mariæ ibidem celebrata, Joppen revertebatur, jumentis de rerum in tabernaculis eisdem inventarum multiplici copia onustatis. Occurrunt revertentibus Joppen, ab Joppe revertentes quingenti Arabes: illi qui illic pridie præcurrerant quasi victores, ornati satis pompaticè armis Christianorum in campo pugnæ collectis, minutas et aliquantam quam circa Joppen rapuerant prædam. Suspiciantur Saracenos potius quibus obviarent, Jop-

pen, sicut et ipsi fecerant, adire volentes invadendam: unde non solum securi, sed et gratulabundi occur-
sabant. Verum Christiani prius eos cognoscentes in
securos celerrime irruunt; prosternunt alios, alios in
fugam versos insequuntur. Nam resistendi nec ad mo-
mentum constantiam habuerunt inimici: ita dispersi,
citissime quod quisque potuit diffugerunt: Christo ita
videlicet disponente, ne qui partem suorum vicis-
sent, non nisi victi redirent; utque tanta victoria
non nisi Dominicæ Crucis virtuti videretur assign-
nanda. Non tamen diutius fugitantes insecuti sunt
Christiani, vel pridiano labore vel vulneribus fati-
gati. Interim nocturna fuga elapsi, Joppen per di-
verticula venerant de bello Christiani: nuntiantes,
quod et ipsi verum putabant, regem cum reliquis
omnibus Christianis in bello interisse. Dolent Joppitæ
omnes, et præcipue regina usque ad mortem
contristatur. Scribunt ad Tancredum, per quemdam
cursorem marinum: et cum supplicatione omni
lamentabiliter implorant, ut commendato alteri
Antiocheno principatu, populo succurreret Hiero-
solymitano periclitanti; jam jamque rege, cum suis,
in bello ab Ascalonitis Babyloniisque interfecto.
Dolet Tancredus commune infortunium; et de fe-
rendo, quod petebatur, populo Dei satis anxie tra-
ctat auxilio. Cæsar quidem talia deferens abesse-
rat. Supervenit eodem die rex cum exercitu resi-
duo; et falsis rumoribus asperam Joppitis, tristitiæ
et doloris nebulam, præsentia sua detergit. Scribitur
et Tancredo per alium de prosperitate legatum;
ut anxietas priore nuntio delata, posteriore super-
veniente pelleretur. Inde Hierosolymam, cum lætitia
magna reditum est; et crux sancta in loco Sancto,
et honorifice suscepta est, et locata. Hostibus, Deo
favente, ita repulsis et repressis, secuti sunt octo
menses bellorum turbinibus immunes.

Anno 1102 auditum est Hierosolymis rursum Ba-
bylonios, ad viginti millia equitum, et peditum decem
millia, apud Ascalonam convenisse, a rege Babylonis
missos, exceptis clitellariis, qui camelos, asinosque
victualibus onustos minantes, clavas simul et missi-
lia manibus ad pugnam gestarent. Hi omnes de As-
calona simul egressi, primo Ramulam adeuntes,
messes quidem jam maturas vastant omnes, castris
suis prope urbem locatis. Episcopium quoque urbis
munitissimum, juxta S. Georgii ecclesiam situm,
expugnare aggressi, cum non prævalerent, ad ex-
pugnandos arcis Ramulanæ custodes, quindecim
videlicet milites recurrunt: idcirco maxime eos ha-
bentes exosos, quod prædones Ascalonitæ, eorum
occursibus crebris, non sinerentur libere quo vel-
lent procurrere. Episcopus itaque et sibi et urbi
consulere volens liberandæ, rem regi, Joppæ moranti,
legato currente innotescit, succursum celerem an-
xie satis implorans. Erant tunc cum rege, ibidem
quam plures clari et nobiles viri, Stephanus comes
Blesensis, Stephanus quoque comes Burgundiæ,
Gaudifridus Viadocinensis et Hugo Liziniacensis
Ramundi comitis frater. De quibus, licet hic nimis

A longa retro series sit, non incongrua tamen repe-
tendum videtur, quod hi omnes et cum eis Hugo
magnus et Guillelmus Pictaviensium comes, prima
quidem protectione Hierusalem cum aliis, tenden-
tes, Antiochiam usque venerant: sed inde alius
alia occasione, via nondum expleta, in terras suas
redire volentes, usque in extremas Romanicæ partes
devenissent quam plurimis peregrinantium copiis
comitata. Ubi obsistente Solimano Turco, Nicææ si-
bi per eos ablata non oblitio; vel potius justo iudice
Deo, ignaviam eorum puniente, qui bonum et san-
ctum non implessent peregrinationis sanctæ propo-
situm, cum centum millia tam equitum quam pedi-
tum ex eis variis mortibus disperissent, qui potue-
runt evadere rursus Antiochiam post multa et ma-
xima dispendia redire compulsi sunt: Hugone Magno
Tarso Ciliciæ prius defuncto. Cumque Tortosam
usque venissent, qui terrestri itinere Hierusalem
tendebant, parte non minima per mare eunte, Tor-
tosam quidem terra marique expugnare aggressi,
urbem captam Raimundo comiti, ibi malenti reman-
nere quam Hierusalem, cui capiendæ probe satis
interfuerat, dimittentes, alii Hierusalem primo tunc
venerunt quæ Domino voverant, ipso disponente,
tali ordine completuri. Quorum rex Balduinus ad-
ventum audiens, ad angustias Beriti, de quibus su-
pra satis dictum est, eis occurrit: septemdecim die-
bus ibi eos præstolans: ne, præoccupato a Sarace-
nis calle augusta, non possent transire. Exceptis
ergo ibi secundæ illius protectionis peregrinis, et
Hierusalem ad loca sancta cum gaudio et lætitia de-
ductis, Joppen cum rege plures eorum redierunt,
ventum opportunum ad navigandum in Gallias plu-
rimi præstolantes. Cum itaque ibi essent cum rege,
quando ei de succursu Ramulanis ferendo episcopo
delatio delata est: correptis rex armis, inconsulte
satis, et nimis intemperanter equum ascendit, ne-
mini quidquam, nisi ut sequerentur, locutus. Re-
boant buccinæ, litui concrepant; regem, qui pos-
sunt vel volunt, subsequuntur, quo nesciret præ-
currentem. Confidebat siquidem nimis de probitate
sua, et qui de Deo solo in talibus deberet, de se
ipso omnino temere præsumebat. Punita est gravi-
ter ejus temeritas, Deo qui superbis resistit ei re-
sistente, in eo qui non, ut solebat, exstiterit victor;
sed victus vix evaserit: et primo quidem rapidis
cursibus usque ad alienarum castra currere non
cessans, cum ea sicut erant, latissima consertissi-
maque prospexisset, pavore perterritus nimio, totus
infremuit, dolens vehementissime, et sero temeri-
tatis suæ pœnitens: in eum detrusus necessitatis
articulum, ut nec redire Joppen posset, et hostibus
visus et penè jam circumseptus; nec pene solus
contra tot hostium millia pugnare. Respicens tamen
ad suos, qui vix ducenti milites equi consequi po-
tuerant properantem: «Ago, inquit, o fortissimi
milites Christi: quia in hoc devenimus, ut pugnam
vitare nullo modo possimus, pugnemus viriliter;
nec, ut solent mori ignavi, moriamur: scientes quia

sive vivimus sive morimur Domini sumus. » His dictis in hostes se, audaci satis impetu, omnes ingerunt; sed undique girantibus Turcis oblecti, parum proficiunt. Corruunt plures, plurimis tamen hostium prius peremptis: tandem qui supererant, morituros jamjamque se non dubitantes, nisi sibi consulere fugiendo possint, pondus belli interim declinantes, cursu rapido se in Ramulam intruserunt. Rex autem, et qui latus ejus nobiles atque fortissimi pugnatores ambiebant, cum similiter posset, Ramulam ingredi noluit: mori malens, quam ibi concludi. Adjunctis itaque sibi vix quinque militibus, ad montana cum uno eorum contendit, consecutus cæteris ab hostibus trecentis. Ita, Deo se protegente, rex interim evasit, nocte illa vel oberrans per montana vel delitescens. Interim hostes arcis Ramulanæ custodes impugnant; et heu, proh dolor! expugnant. Episcopus ipse, munitione episcopii sui relicta, Joppen confugit. Ceciderunt in isto bello plures, satis clari et nobiles viri: inter quos præcipui, Stephanus Blesensium; et Stephanus Burgundionum consules illustrissimi. Rex die tertia præfame et labore jam pene deficiens, vix tandem intra oppidum suum Arsut, cum uno tantum milite et armigero suo se recepit. Susceptus gaudent a suis, cibo, potu et somno recreatus, convaluit. Ita plane corripuit cum Dominus juste, sed benigne correxit. Elisit clatum, sed elisum erexit, ut posset ei cantare illud Prophætæ: « Castigans castigavit æ Dominus, et morti non tradidit me (Psal. cxvii, 48). » Ipso enim namque die, quo in Arsut rex evaserat, ecce unus ex optimatibus ejus, Hugo de Tyberia, legatione ab Hierosolymis habita ut Joppitis succurrere festinaret, cum octoginta militibus ibidem regi occurrit: desolationemque ipsius et confusionem, quantulacunque recuperatione militiæ, magnifice exhilaravit. Nec sic tamen terrestri itinere cum eis Joppen rex ausus commeari, cimba potius per mare evectus, gradientes per terram Joppen præcessit. Suscipitur a suis gaudenter, collectantibus cunctis et prægaudio flentibus, quod recepissent salvum quem planxissent mortuum: Mortuus fuerat, inquit, rex, et revixit: perierat, et inventus est (Luc. xv, 24). Qui assumptis quos ibi reperit militibus, adventanti, sicut conductum fuerat, Hugoni occurrit, et sic cum eis Joppen regressus est. Omnes insuper de Hierusalem, et de Sancto Abraham convocat Christianos; bellumque rursus contra Arabas, etiam Joppen obsidere parantes, instaurat. Passi sunt tamen et ipsi, cum Joppen fere cuncti milites vel equites convenirent, periculosissimas ab hostibus in itinere insidias; evadentes tamen, Deo miserante, et Joppen tandem, fugantibus se usque ad portas hostibus, pervenientes, gaudenter a rege recepti sunt: idcirco maxime quod secum singularem omnium Christianorum spem atque virtutem detulissent, signum videlicet gloriøsæ Crucis, lignum salutis: cujus præsentia exhilarati omnes, et velut de gravi languore convaluissent admo-

dum vegetati, sequenti mane, cætervatim per acies ordinati, procedunt in hostes, tribus fere ab urbo milliariis castra metatos; ibique machinas suas ad expugnandam Joppen præparantes. Qui cum contra spem Christianos adversum se in bello viderent procedentes, præparati et ipsi, obviantibus occurrunt audacter, fortiterque pugnantes obsistunt. Circumvallant innumeri paucos, et de solo vivo auxilio sperare compellunt. Quod cum sibi adesse Christiani devotissime precarentur, non diu defuit clamantibus ad se pius exauditor Christus, et suis virtutem protectionemque tribuens misericorditer, et mirabiliter terrens hostes atque in fugam vertens. Nam milites quidem et equites circumfusa sibi hostium agmina impetu constantissimo penetrantes; rursusque versus pedites suos, defendentes se fortissime, iterato impetu recurrentes, prosternunt obvios, confertos dissipant; tandemque in fugam actos, insequuntur. Ita qui de capiendis, ut frustra putaverant, in urbe, tanquam de iam captis paulo ante tractabant; nunc victi turpiter, de sola fuga contendunt. Deserunt castra, de tentoriis nihil capessentes; et stipendia et arma victoribus relinquunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Denique nonnulli, dum fugiunt, sitis nimietate moriuntur. Evasissent pauci mortem, nisi et paucitas sua victores, et labor enecandi quos consequerantur, prægravasset fatigatos. Ita posteriore bello, victi sunt hostes ab his quos ipsi priore vicerunt: excepto quod in illo, de se præsumentium est confusa temeritas; isto, de Dominicæ crucis virtute confidentium, fides est et humilitas victoriæ suæ glorificata triumpho: « Equus enim paratus ad diem belli, ait Scriptura; Dominus autem salutem tribuet (Prov. xxxi, 24): » tribuit plane Dominus salutem, sed opportune: populum videlicet humilem, salvum faciendo, et humiliando oculos superbiorum: ut non gloriatur omnis caro coram ipso, edocta non sperare in arcu et gladio suo, et cantare toto corde Salvatori suo, « Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confundisti (Psal. lxxxiii, 9). » Non itaque, cum pro perversitate sua corripitur superbia, causetur Deum in corde suo stultitia: ne si de justo murmuret flagello protervia, vel vinciri aeterno carcere, vel supplicio sempiterno cruciari mereatur insania. Non itaque fortunæ spectet eventus stultus; sed modestus, rerum merita penset: ut intelligat, quia rebus quidem rectus semper ordo est, quamvis opinioni perversæ suæ semper hæreat confusio. Expleto bello, et tabernaculis hostium cum omnibus spoliis, camelis quoque et asinis quam plurimis, vel collectis a victoribus vel direptis, rex et sui Joppen sunt cum magna lætitia reversi, totum sequens vel autumnal vel hyemis tempus Deo et Christo miserante, a bellis ducentes quietum.

Anno ab Incarnatione Domini 1103 ab Urbe vitem capta vel potius recepta quarto, cum Sanctum Pascha celebrasset in Hierusalem, ex more, Chri-

stiani; rex cum quanto potuit exercitu urbem mun-
 titissimam obsedit, antiquo quidem vocabulo prius
 ut putatur Acaron, deinde Ptolomaidam; sed nunc
 vel Acram vel rursus Acaron nuncupatam. Obsessa
 quidem a Christianis Acra tunc est, sed minime
 capta: tum, quia muro vel autemurali validissimo
 cincta est; tum, quia defensores et multos haberet et
 fortes. Proinde obsidio urbis hujus interim omissa
 est, et expugnatio dilata: et attritis segetibus eorum,
 hortisque vastatis vel virgultis, rex cum suis Joppen
 rediit. Ubi cum esset, desiderabili satis et utili
 nuntio lætificatus est, dominum Boamundum, mis-
 erante Deo, de captivitate redisse cognoscens libe-
 rum; et suum Antiochiæ principatum recepisse.
 Nam et Laodiciam, quam Tancredus postea cœperat,
 hominibus Constantinopolitani imperatoris ablatam,
 idem Boamundus simul recepit; eundemque Tan-
 credum convenienter pacificavit, sibi principatus
 sui consortem factum. Quo tempore, rege Balduino
 contra Saracenos, more solito, strenue satis pu-
 gnante, contigit eum, dum fugitantes insequitur
 hostes, ab Æthiopo quodam, post rupem delite-
 scente, missili fortiter torto, dolosum a dorso sub
 scapula vulnus excipere; vixque post aliquantum
 tempus, Deo miserante, reparari: cicatrice tamen,
 conceptum futuræ longe post mortis ejus effectum,
 latenter retinente.

Anno 1104 rex, et Christianorum exercitus,
 sancto Pascha Hierosolymis, ex more, celebrato,
 intermissam præcedente anno Ptolomaidæ seu Acræ
 obsidionem repetunt, Januensibus cum classe, LXX
 rostratas naves habente, sibi ad urbis expugnatio-
 nem sociatis. Quam cum terra marique, machinis
 et peryasionibus crebris, validissime diutius coan-
 gustassent, tandem, post viginti dies, ad deditionem
 et sui et urbis compulerunt obsessos; eisque eje-
 ctis urbem liberam obtinuerunt, pro eo maxime
 Christianis necessariam et omnino utilissimam, quod
 intra mœnia sua portum habeat peroptimum: re-
 fundente se usque ad medium urbis mari gratissi-
 moque refluxu ibidem navium stationem continente.
 Res hostium omnes Christianis in prædam cesse-
 runt, de ipsis hostibus occisis pluribus, quibusdam
 etiam vivere permissis. Eodem anno, æstivo jam
 tempore transacto, Boamundus Antiochiæ principa-
 tum Tancredo collegæ ex integro committens, ipse
 cum paucis Apuliam petit, raro satis evectus navi-
 gio, ut quantamcunque posset de transmarinis sibi
 partibus militiam contrahens, secum reduceret.
 Transfretavit cum eo et Hierosolymorum Patriarcha
 venerabilis Daimbertus; Romanque petens, cum
 ad sedem suam cum autoritate Romani Pontificis
 reverteretur, in itinere obiit Peregrinus. In cujus
 loco rex et populus Hierosolymorum domnum Ar-
 nulfum, longe ante electum, sibi præulem tunc
 confirmaverunt. Sequenti anno, hoc est, ab incar-
 natione Domini 1105, Raimundo comite in oppido
 suo, haud longe a Tripoli, defuncto, nepos ipsius
 Guillelmus, cognomento Jordanus, comitatum de-

PATROL. CLXXIV.

A functi suscepit regendum. Tancredo quoque prin-
 cipatum ministrante Antiochenum, rex Calipti,
 Rodoan nomine, cum copioso nimis exercitu bellum
 ei intulit; eumque cum Antiochenis, paucis qui-
 dem, sed Christi virtute robustis, in prælium contra
 se convenire coegit. Denique pugna commissa Ca-
 lipteni victi, victores fuerunt Antiocheni: Christo
 Domino pugnante pro fidelibus suis, suosque et
 ipsorum hostes tam mirabiliter propugnante, ut
 quamvis parvissimus esset Christianorum exercitus,
 interemptorum tamen ab eo non fuerit numerus
 perfidorum. Ita quos ad præliandum contra Christum
 et sua multitudo, et raritès invitaverat Christiano-
 rum, Christi virtutem dum nolunt cognoscere fide,
 non ignorare coguntur in sua blasphemii confusione.
 B Glorificatus ita Christus in Antiochenis, quam mi-
 rabiliter et in Hierosolymitis glorificari dignatus sit,
 eodem anno, prosequamur. Admirabilius namque
 Babylonis, Christianorum in terra Sancta raritate
 comperta, Semelmuch militiæ suæ principem,
 Ascalonam cum quindecim millibus transmisit arma-
 torum: hoc eis in præceptis dans, ut exterminata
 penitus de terris illis et gente Christiana et nomine,
 etiam sacratissimum illud Christi Domini Sepul-
 crum effoderent impiis manibus, et minutatim
 dispergerent: « ne ultra, inquit, amore sepulcri
 conveniant illuc de Occidentalibus regnis cultores
 Sepulti. » Unde et conjurare fecit eos quos ad
 exsequendum tantæ impietatis satellitium direxit:
 « nec terga eos unquam vertere in bello; nec nisi
 C patrata Christianorum eversione ultra redire. »
 Audita rex et Christiani tam obstinata hostium
 malignitate, omnes de toto regno suo arma ferro
 valentes apud Joppen conveniunt, paucissimis ad
 murorum custodiam per loca singula-relictis. Diu-
 tius tamen et illi Ascalonæ, et isti Joppe congregati
 callebant, nec illi istos, nec illos isti expetentes.
 Prorupit tandem adversus piorum populum proter-
 via sæviens impiorum; et Babylonii de Ascalona, de
 Joppe Christiani apud Ramulam convenerunt. Ibi rex
 et sui in extrema anxietate positi, misso ad Patriar-
 cham et reliquos qui Hierosolymis remanserant
 legato, obnoxius flagitant, ut sibi divinum in ne-
 cessitate non cessent auxilium implorare, scientes
 D crastina die bellum sine dubio futurum. Quo cognito
 Patriarcha clerum totum et omnem convocans ple-
 bem, prælii diem et commune periculum insinuat,
 de flagitanda Christi misericordia commonet; hor-
 tatur ea die et sequenti jejuniis, precibus et eleemo-
 sinis devotius insistendum, ut rege et suis pugnan-
 tibus gladiis, ipsi orationum et eleemosynarum me-
 lioribus compugnarent armis: « maxime, inquit,
 visitationibus ægrotorum, pauperum misericordiis,
 Deum nobis facere satagamus propitium: talibus
 enim hostiis promeretur Deus: » et sicut Scriptura
 dicit alicui: « Benedictionem post se nunc relinquit? »
 (Joel. 11, 14.) « Et ego, ait patriarcha, nocte proxima
 Ramulam, si potero, Deo volente, proficiscar, istis
 quos videtis esse ci fratribus comitatus, singularem

Christiani populi spem et virtutem nobiscum illuc deferentes, pretiosissimæ crucis Christi tropæum. Primo diluculo pervenerunt Ramulam nocturni viatores, patriarcha et sui, Hierosolymitis Ecclesias tota nocte et sequenti Dominica die frequentantibus, incedentibusque nudis pedibus, et ante Deum plorantibus; nihilque prorsus omittentibus unde sibi divinam conciliari posse sperarent misericordiam. Rex et sui, patriarchæ et gloriosæ crucis præsentia exhilarati admodum et roborati, concurrunt ad presbyteros, et omnes singuli confitentis peccata sua, et se ad excipiendam fideliter mortem præparantes, Dominici corporis et sanguinis perceptione muniti. Quibus sollicitè præmissis, ordinantur ad pugnam; et procedunt per acies vix quingenti milites et pedites duo millia, adversus quindecim millia Saracenorum, vix quatuor a Ramula milliariis castra metatos; parantesque cum minore exercitus parte Ramulam adire, majorem vero mittere Joppen, quam vacuum defensoribus sperabant, se posse præoccupare. Verum cum regem et Christianorum exercitum tam audacter contra se, tam mane viderent procedere, dissipata quam frustra machinabantur versutia reglobati, potius de committendo prælio statim coacti sunt tractare. Ordinatis ergo et ipsi agminibus suis, adversus procedentes procedunt audacter, de multitudine confisi: Christiani, de Christo potius confidentes, quam de numero: more suo exclamantes, « Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat, » certamen ineunt animosi; acclamantes Saracenos, et totis viribus oppugnantes impetunt; validissimosque, alii in alios excursus faciunt. Conantur circumvallare paucissimos plurimi; et maxime Turci a tergo girantes, concludere et sagittis sternere, in antepositos oppugnatores intentos, nituntur Christianos. Quod cernens rex cum acie sua, totum se periculo exponit, Turcis se cordatissime opponit, eosque recto Ecclesiæ Deo iuvante compellit fortissimo impetu dissipatos. Inde se in majores confertioresque Arabum et Æthiopum phalanges immergit, creberrimisque atque validissimis incursibus densissimos tandem, Deo miserante, hostium cuneos perrumpit, peremptis alios in fugam vertit. Fugiant usque Ascalonam, qui evadere potuerunt: insequuntur fugitantes conglobati post eos Christiani, atque ipsum Ascalonæ Ammiratum Gemelmuch in primis occidunt. Cujus morte comperta, Semelmuch princeps militiæ regis Babylonis, consuluit vitæ suæ fuga, amissa penitus spe victoriæ de pugna, malens vivere perjurus, quam execrandi sacramenti fide perire. Sequuntur ducis exemplum qui possunt; et sacramentum, vitæ postponunt, sicut dictum est, qua vel quo quisque poterat fugitantes. Ammiratus olim Acaronita captus et reservatus a rege, postmodum viginti millibus aureis est redemptus. Æthiopes, quoniam nequiverant fugere, in campo fere omnes trucidati perierunt. Denique quatuor millia cæsurum numerata sunt, cum de Christianis vix cecide-

runt homines sexaginta. Reversi ab insequendis hostibus Christiani, castra victorum victores diripiunt, plurimisque spoliis onusti, Joppen summo cum gaudio revertuntur: propitium sibi factum totis cordibus collaudantes Deum; glorificantesque protectorem et adiutorem suum Christum, in quo virtutem magnam fecissent, inimicis suis ad nihilum deductis.

Mirandis, plus miranda succedunt, cum glorificatus prælii terrestris victoria Christus, et ventis et mari dignatur glorificari. Nam classis Babylonis, Joppe jam ipsa belli die cum maxima exercitus parte applicata: sperans frustra, deletis terrestri pugna Christianis, et Joppen et cæteras urbes maritimas omnes sibi confestim subigendas: cum versâ vice et suos victos, et Christianos vicisse cognovisset, Gemelmuch Ammirati Ascalonitæ præciso capite, et sibi per nautas regios jaculato, illico se in portas Tyri et Sydonis retrahit; ad deinde Babyloniam navigare contendens, spiritu procellæ exagitata, partim naufragio disperit, partim Joppensium portam impulsa, Joppitis se capessendam obtulit. Denique, viginti quinque naves ibidem captæ tunc referuntur, Saracenis plenæ. Ita qui terra et mari speraverant se atque paraverant perdere simul omnes Christianos terra marique perditos, positi sunt « ut rota, et sicut stipula ante faciem venti (Psal. LXXXII, 12). » Verum pius Dominus qui tam magnifica consolatione suos, sexto Kal. Septembris latifiscasset, eodem jam declinante anno, ipsa videlicet Dominicæ nativitatis vigilia, horis nonis terræmotu Hierosolymam totam concussit, omniumque corda nimio terrore perterruit; admonens videlicet Hierosolymitas illos ita de beneficiis ab ipso sibi collatis exsultare, ut ei semper servire deberent in timore.

Sed et sequente anno, videlicet millesimo centesimo sexto, cometa quinquaginta et eo amplius diebus, vespertinis semper horis apparens, stupore simul et terrore totum replevit tunc mundum. Nam splendoris alburni radium, versus brumalem solis occasum, instar telæ lineæ producens, primis quidem diebus flammantior; postremis vero subobscurior visebatur, donec paulatim attenuatus post dies, ut dictum est, quinquaginta, videre omnino desisteret. In quibus etiam diebus, Februarii videlicet mense medio, ad dexteram et ad levam solis partem, duo quasi soles apparuerunt, non tamen æque ut medius fulgentes; sed forma et lumine rariore, mediocriter rutilantes. In quorum giro, circuli duo visi sunt, alter alterum complectens: sed exterior totus albicans; interior, Iris instar, quadruplici colore distinctus, et a superiore mediis Solis parte, velut arcuata amplexione, ad duos collaterales Soles pertingens; ab inferiore velut dimidiatus desinens. Referuntur et sequenti mense, nocte quadam media, stellæ de cælo, instar pluviz, videri cecidisse. Quæ tanta et insolita prodigia protenderint, adhuc minus habetur probatum. In Hierosolymorum tamen partibus contigit eodem anno Hugonem Tiberiadis Du-

cem bis a Damascenis victum, tertio belli recursu Damascenos vicisse adeo mirabiliter, ut cum cxx pugnatoribus, quatuor millia disperserit armatorum; eundemque non longe post in expeditione cum rege positum, ictu sagittæ occubuisse.

Anno 1107 solito effervescentes Ascalonitæ, inter montium angustias Joppitis Hierusalem proficisci parantibus insidiate tetenderunt, eos se sibi intercipere et perdere posse rati. Verum Joppitis, de præparatis sibi insidiis præmuniti, lxxv exploratores præmittunt: qui repente a quingentis fere militibus et peditibus mille, adeo conclusi sunt et intercepti, ut nullatenus vel redire possent, vel ad congregandum aliter quam erant ordinare. Quo deprehensi articulo gratias elegerunt, si contingeret præliando mori quam fugere, frustra tentando mortem suam etiam ignaviæ nota maculari; auxiliatorem sibi precantes simul et sperantes Christum, mirum in modum primo impetu hostilem aciem penetraverunt adeo, et dissipaverunt, ut non valentes ultra reinglobari, de fuga potius, Deo volente, satagerent, quam de pugna: quorum plures occisi, reliqui victi turpiter, et fugati, laqueo quem ipsi paraverant deprehensi, in eam, quam foderunt pedibus piorum, foveam ceciderunt.

Eodem anno, Boamundus de Galliis cum magnis militiæ copiis regressus, numerosa quoque in portu Brundisii classe præparata, Bulgariam navigans, Ascalone tandem applicuit; et ea sine dilatione capta, Dirachium adiens obsedit; quam, quia defensoribus et victualibus satis munita erat, per annum obsidens capere non valuit. Moliebatur tamen, si quo modo imperatore Alexium, Christianis Hierosolymam peregre petentibus infestissimum, et ipsis Saracenis longe deteriorem, crudelioremque inimicum, protrahere posset in bellum. Quod cum nullo efficere possit ingenio, tandem per internuntios concordia et tentata est et confirmata: imperatore quidem jurante super pretiosissimas reliquias, nullum se per totum imperium suum illaturum peregrinis de cætero nocumentum, sed servaturum fideliter et adiuturum: Boamundo quoque, imperatori pacem et fidem jurante. Quo peracto, Deo favente, negotio, Boamundus cum minore exercitu sui parte, Apuliam rediit: reliquis Hierusalem, sicut foverant [voverant?], profectis; pluribus tamen in

obsidione Dirachii, præ nimio solis ardore correptis, et defunctis, Guidone etiam ibidem mortuo, Boamundi fratre. Quo anno et rex Francorum Philippus fertur obisse, Ludovicum filium suum regni successorem relinquens.

Anno 1108 et ab Hierusalem capta xi, Bertrannus filius Raimundi comitis Tripolim obsedit, Januensibus sibi cum numerosa satis classe sociatis: cui Bertranno, consobrinus ejus Guillelmus cognomento Jordanus, oppidi qui Mons Peregrinus dicitur dominus, invidebat potius, quam congaudebat, Tripolim obsidenti; sibi potius et obsidionem urbis et expugnationem reservare debere asserens, et ascribi. Ille de paterna hæreditate, iste de possessione oppidi

præscribebat. Sub qua discordia dum præpeditur urbis obsidio, et expugnatio differtur, rex Balduinus illuc venit, Januenses ad Ascalonam, Beritum, et Sidonem obsidendas, Deo volente, sibi conciliare quærens. Verum cum de concordandis sibi cognatis Bertranno videlicet et Guilhelmo, rex et Januenses tractarent, Guillelmus, dum noctu equitat, incertum cujus dolo, sagittæ ictu percussus et mortuus; et discordiæ finem dedit, et urbis expugnandæ negotium acceleravit. Coangustantur undique ab obsessores obsessi, et de vita desperari compulsi, ad deditionem coarctantur et urbis et sui: vitæ tamen et libertatis sibi a rege pactione petita prius, et juramento confirmata, eo tenere, ut portas aperientes ipsi in partem urbis secederent, omnes simul, inde postmodum quo vellent abituri. Quod dum fieret, incertum sane quo eventu, minores Januensium repentino tumultu per scalas et cordas murum conscendentes, urbem ingrediuntur; catervatimque discurrentes obvios quosque obruncant Saracenos, eos videlicet qui secedere, quo conductum fuerat, tardassent. Nam et ipsos qui jam secesserant, similiter trucidassent Januenses, nisi rem cognoscens rex, furentibus festinus occurreret, susceptos in fide taliter liberans a morte. Ita captam a Christianis Tripolim Bertrannus comes, rege concedente, possedit, regi proinde fidelis homini fœdere dedicatus.

Anno 1110 Februo mense necdum elapso, rex et Christianorum exercitus Beritum obsederunt, Tripolitanum comitem socium habentes Bertrannum. Quam lxxv, ut opinor, diebus obsessam: cum etiam naves, quas ad subsidium inclusorum finitimi Saraceni deduxerant, classe sua intra portum conclusissent Christiani, tandem, auxiliante Deo, comprehenderunt, de turribus ligneis muro admotis, ausu mirifico super murum descendentes, desilientesque de muro in urbem, et obvios quosque, sive in muris, sive in plateis, Saracenos obruncantes. Inde cum etiam portas sociis patefecissent, ingreditur simul toto impetu omnis exercitus maximam hostium facientes stragem, et totam peremptoriam pecuniam diripientes. Apparuit tunc rursus cometes per aliquot noctes, radio versus Austrum longius producto. viderit Deus quid protendens. Eodem tempore Tancredus cum Antiochenis regem Hierosolymorum sibi contra Turcos, regionem suam infestantes, in auxilium venire flagitant: cum quo Euphraten transeuntes, Edessam victualibus copiosius muniunt: sed hostibus nullam sibi congregandi facultatem facientibus, Antiocheni quidem, Antiochiam; rex autem et sui Hierosolymam revertuntur. Applicuerant interim Joppe classe pulcherrima, evecti de occiduis partibus Oceani, Norrenses quidam, Hierusalem devotione Christiana properantes, fratrem regis terræ suæ, speciosissimum quemdam juvenem, duces habentes: parati in Terra Sancta diutius morari pro Christi amore, si regi placeret; et quocumque juheret, cum eo per mare ituri, si tantum

sibi necessarium faceret victum præberi. Quod Rex A et accipiens gratissime, et libentissime concedens, Sidonem ipse quidem a terra, Norrenses a mari obsidere festinant; et machinis ad urbem impetendam præparatis, hostes undique coarctant; tandemque et virtute resistendi, et evadendi spe sublata, eos ad deditionem compellunt: vitæ tamen prius eis fœdere firmato. Ita solidariis quidem, quo voluerunt abeuntibus; ruricolæ, Christianis fœderati remanserunt et subjecti.

Anno 1114, ebulliens e Perside Turcorum maxima multitudo, et per Mesopotamiam ad Euphraten veniens, flumine transmissa castrum, quod Turbessel nuncupant, obsederunt diutius; sed capere non potuerunt. Unde secedentes, et crebris excursibus Tancredum et Antiochenos irritantes, compulerunt B rursus regis Hierosolymorum et auxilium flagitare, et adventum. Cum quo Apamiam vel potius Ahalapam urbem, præcedente anno probe satis a Tancredo captam adeuntes, manerunt; et Turcos in sua se retrahere compellentes, cum eos in pugnam prætrahere non valeret, quisque in sua redierunt. Inde rex Tyrum obsedit quidem cum multo apparatu; et ut eam expugnaret diutius laboravit; sed inefficax totus tunc ejus exstitit conatus: eo quod duas turres ligneas muro altiores admotas, de duabus muri turribus a Saracenis nocte una jaculantes mira se probitate defensarunt: et machinis ad extremum concrenatis, regem et suos inde recedere compulerunt, dolentes nimis, quod tam diuturnum laborem inefficacem ita perdidissent.

Annum sequentem videlicet 1112, rex et Hierosolymitæ a bellis, Deo miserante, habuerunt quietum: Antiocheni vero solito tristiores cum duxerunt, Tancredo principe defuncto, et morte sua finitimos hostes in se protervius insurgere, irritante. Obstitit tamen pro posse improbis Rogerus defuncti cognatus, principatus Antiocheni successor effectus. Anno 1115, mense Martio, contigit Solem quasi quarta formæ suæ parte, ac si cornutum, prius a summo, demum ab imo videri, a mane usque ad tertiam; nec tamen claritate sua omnino privari. Incertum sane utrum ex concurrente occurso Lunæ tunc xxviii eclipsim passus sit sol; an aliquid prodigium exstiterit. Æstivo deinde tempore congregati Turci, flumine transmeato Euphrate, per Syriam, inter Damascum et Antiochiam transeuntes; et inde per Phœnicis regionem inter Tyrum et Paneadam, quæ et Cæsarea Philippi dicitur, pervagantes; mari etiam Galilææ circumito, et terra Neptalim et Zabulon versus Austrum peragrata: tandem se inter duo flumina, Jor scilicet et Dan, incluserunt, in insula parva quidem, sed fluminum ambitu circumelusa, pontibus etiam duobus hinc inde munita castra sua collocantes. Qui locus adeo opportunus eis erat et commodus, ut et inde quo vellent, excurrere possent; et impeti vel angustiari non facile possent, arctis pontium meatibus muniti. Quem locum cum rex et sui, audito hostium accessu, præoccupare festi-

narent a Ptolomaida moto exercitu, insidias incurrerunt ab hostibus sibi jam exinde paratas, adeo periculose, ut rex ipse, et vexillo et tentorio peroptimo amissis, una cum Patriarcha fugere cogere, millia ferme triginta; et pedibus mille ducentis, heu, prohi dolor! extinctis. Contigit et hæc regis immoderata prorsus et inconsulta festinatione: qui militia sua non exspectata, improvide nimis et inconsiderate præcesserat, nec consule Tripolitano, nec principe Antiochiæ Rogero sibi adhuc sociatis. Qui cum venisset, audito quod acciderat, regis inmodestiam culpantes, in monte præfate insule præeminente, castra sua et ipsi locaverunt. Maledoctus, insulanorum illorum Dux dicebatur; qui regem Damasci Tuldequino sibi sociato, insulam illam aservabat sibi diutius; nec ullam congregiendi secum facultatem Christianis præbebant. Coerceri tamen non poterant insulani a montanis, quin catervatim procedentes, et Christianorum vastarent terras, et victualia sibi in insulam convectarent. Tunc et hi qui subjecti fuerant Saraceni, a Christianis recesserunt, angustantes eos undique; et nec numquam ab aliis ad alios dirigi sinentes. Neapolim ipsam, antiquitus Sichein, vel Sichinam nuncupatam, interim occupaverunt hostes, et penitus diriperunt. Ascalonita et Arabes Hierusalem adeuntes, antemurale urbis occupaverunt, messes multas ibi congestas succedentes, sequentique nocte, lætantibus Hierosolymitis abcesserunt. Nec qui in urbibus vel oppidis erant, nec qui in castris de se invicem rescire poterant: ita plane in angusto positæ erant res Christianorum, ut nec messis, quæ plurima eo anno provenerat, collegi posset, sed in agris relicta periret. Turbatur et mare plus solito: et vel piscandi maritimis denegat facultatem: concutitur et terra bis, terræmotu horrissono; et ædificiorum erectionem, arescentibus præ timore minatur mortalibus. Obsederant omnia Christianorum loca, profunda silentia: quædam mortis imago stupefactos, et præ pavore pene exsangues, universos ibi obteperat Christianos. Intelligebant evidenter omnes qui sanum aliquid sapiebant, irati sibi Dei hanc esse vindictam. Taliter duobus integris mensibus afflicti, tandem, miserante Deo, et iram in gratiam convertente, respiraverunt Christiani. Nam adventantium de transmarinis partibus peregrinorum copiis, videntes insulani illi exercitum in dies angere Christianorum, Deo eos perterrente, recesserunt post duos menses in partes Damasci; et regi cum suis, facultas patuit in Ptolomaidam revertendi. Ubi et comitissam Siciliæ rex reperit applicuisse, Rogeri fratris Rotberdi Guischarði, quondam conjugem. Postmodum suam regis futuram uxorem. At vero Maledoctus, Damascum cum Tuldequino rege ingressus, nec mora, judicante Deo, dolo ibi a quodam sicario præemptus, et affligendi Christianos facultatem perdidit et vivendi: vir, quondam et divitiis et armis potentissimus inter omnes Turcos, et in omnibus actibus suis astutissimus.

1114 prius locustarum multitudine infinita A impetierunt : adeo ut, quamvis validissime re-
 x partibus convolante, territorium Hiero-
 am, per dies aliquot vehementer vastatum
 use Aprili vel Maio et sequenti terræmotu
 oliliter concussum ; Mamistriæ urbis pars non-
 alla subversa ; in regione quoque Antiochia plu-
 rima oppida, quædam media, quædam ex integro,
 solotenus cum parte plebis subruta : itemque in
 urbe quam Mariscum nuncupant, populus universus
 repentinis ædificiorum ruinis præfocatus, heu prob
 dolor ! terribiliter et miserabiliter extinctus : in
 Euphratesia etiam oppidum, quod Trihalec nuncu-
 pant, funditus eversum.

Anno 1115 Turci, solita protervia regressi, et
 castra ubi solebant inter Antiochiam et Damascum
 locantes, et Hierosolymitas et Antiochenos rursus
 contra se compulerunt convenire : Tuldequinum
 quosque Damascenorum regem, morte Maledocti,
 dolose ab eo preempti, exosum sibi factum, cum
 Christianis coegerunt pacem facere, metuentem, ne
 non posset eorum impetus solus sustinere. Verum
 cum et Damascenos comperissent Christianis fede-
 ratos, contra se ad bellum convenisse, clanculo
 recedentes, occultantesque se in caveis delituerunt,
 donec et Christianos, Antiochiam, Antiochenos, et
 regem cum suis Tripolim, et Damascenos in sua
 comperissent recessisse ; arbitantes quod Turci
 Euphrate transmissis in sua et ipsi remeassent. At
 vero Ascalonitæ interim, regis et exercitus Chri-
 stianorum absentia furoris sui satiandi nactos
 se occasionem rati, concurrunt, Joppen, classe Ba-
 bylonica, septuaginta ferme naves habente, robo-
 rati, terra marique obsidentes eam, et fortissime
 oppugnantes, adeo ut etiam scalis secum ad hoc
 delatis murum contenderent ascendere, et compre-
 hendere se urbem posse putarent. Verum civibus
 paucissimis quidem et debilibus, fortissime tamen
 se defendentibus, cum, quod frustra speraverunt,
 non valerent, Deo protegente suos, efficere, portis
 urbis igne injecto combustis, recesserunt confusi,
 ne ab Hierosolymitis supervenientibus opprimerentur
 metuentes. Post dies tamen decem obsidionem
 eamdem terra marique repetentes, fortissimisque
 invasionibus urbem impetentes, Deo pro suis res-
 sistente improbis, cum nihil efficere prævalerent, D
 invaletudinem suam stupentes impii, recesserunt ;
 plures secum de suis, occisos ibi, deferentes, de
 caballis quoque suis pluribus amissis. At vero hi,
 de quibus supra dictum est, Turci, Christianos ex-
 cessisse comperientes, de latebris suis erumpunt, et
 stationis solitæ locum rursus occupantes, per re-
 giones Syriæ discurrebant, rapinis et incendiis
 quæque poterant, vel oppida vel villas, pessumdantes.
 Qua rursus Antiocheni necessitate in exercitum
 coacti, maluerunt se discrimini committere, quam
 toties ab improbis fatigari. Unde, nec Hierosoly-
 morum, nec Damascenorum, sed solius Dei expetentes
 auxilium, et exspectantes, licet admodum pauci,
 audacter tamen innumeros et expetierunt hostes et

impetierunt : adeo ut, quamvis validissime re-
 pugnantes, tamen, Deo propugnante, tandem eos
 fugam inire compellerent ; et relictis omnibus,
 armis quoque projectis, terga victoribus cedenda
 præbere. De quibus tria millia occisi, capti vero quam
 plurimi : reliqui omnes et tabernaculis et utensili-
 bus, vecturis quoque, et pecuniis omnibus adeo
 nudati diffugerunt, ut equorum, mulorum, camelo-
 rum non fuerit numerus captivorum ; quadringenta
 quoque millia æstimata sint aureorum : et, quod his
 omnibus majus atque prestantius est, recuperata
 quam plurimorum captivorum libertas Francorum,
 sive Syrorum. Vere mirabilis in cunctis operibus
 suis Deus. Ecce cum multi fuissent simul Chri-
 stiani, tam Hierosolymitæ quam Antiocheni, vel
 fugerunt victi, vel omnino parum profecerunt. Nunc
 soli cum essent Antiocheni, paucitate sua provo-
 catam in pælium plurimam hostium multitudinem,
 Deo fortes fuderunt, straverunt, captivaverunt ; tan-
 taque cæperunt spolia, ut et æstimationem, pondus
 et numerum vinceret multitudo. Quare hoc ? nisi ut
 evidentissimis clarescat iudiciis in nullo nisi in Deo
 gloriandum homini, qui per se nihil valens, audet
 tamen gloriari, quia in seipso fecerit virtutem, et
 non in Deo ? Cujus præsumptionis timore, nihil
 apud Deum abominabilius, nihil esse execrabilius
 potest : sicut e diverso, nihil gratius, nihil accepta-
 bilius, quam vere humili et devoto corde intelligere,
 quia omnia opera nostra operatur nobis ipse. Ve-
 rum, quos ita per se protegebat pius ; per se quo-
 que ipse corripiebat justus. Eodem anno et Ma-
 mistriam terræmotu subvertens, urbem olim satis
 illustrem et pleraque alia in territorio Antiocheno
 loca, horrore simili concutiens. Eodem anno et
 Arnulfus patriarcha, a quodam Romanæ urbis le-
 gato de sede sua ejectus : sed ab ipso populo Ro-
 mano, Romam veniens, ad suam sedem rediit,
 restitutus. Quo tempore et Rex Hierosolymorum in
 Arabiam profectus, castrum ædificans in monte
 quodam naturali situ satis munito. Regalem hunc
 montem nuncupavit : custodes ibi et habitatores ido-
 neos ponens, quorum objectu prædonum latronumve
 ex Arabia erumpentium præpedirentur excursus.
 Quod castrum tribus a mari Rubro distans man-
 sionibus, quatuor ab Hierosolymis disparatur
 diæti.

Annum millesimum centesimum decimum sextum,
 Hierosolymitæ, Deo favente, bellis duxerunt quietum.
 Quo anno rex cum ducentis militibus Arabiam ad
 ipsum usque mare Rubrum perambulans, Helim ci-
 vitatem, primam Israelitarum post transitum Maris
 Rubri, mansionem, intravit, habitatoribus omnino
 tunc vacuam : incolis ejus adventus regis timore,
 mare Rubrum navigio alterius ingressis. Per-
 agrato ibi littore maris ; et ruboris ejus causa, non
 in aqua, cujuslibet maris aquæ simillima, sed in
 arena esse animadversa, Rex cum suis Montem Re-
 galem, et inde Hierosolymam reversus, comitissam
 Siculorum, non legitime ductam uxorem, mortis ti-

more perterritus, ablateravit, ei, quam pellicis amore dimiserat, reconciliatus uxori legitimæ adhuc viventi. Ita corripuit eum Dominus, et correxit, mortis timore liberans reum a morte. Verum de situ Maris Rubri, quia se obtulit occasio, hoc breviter memorandum: quod ab Oceano derivatum, a parte Australi versus Septentrionem porrectum, nec longe a monte Sina terminatum, a Mediterraneo mari, versus Joppen et Ascalonam, quatuor vel quinque mansionibus dicitur abesse; et sinu latissimo totam Ægyptum, Numidiam quoque et Æthiopiam a Septentrionali plaga concludere. Unde mirandum nimis quonam modo Gyon, qui et Nilus, de Paradiso in Oriente, ut credendum arbitror, sito, versus Ægyptum tendere possit; Euphrates quoque Armeniam, Mesopotamiamque permeare, cum inter primos ortus suos, et eas quas pertranseunt regiones memoratas Mare Rubrum, flumina hæc habeant interjectum. Nam, quod post longos terrarum tractus subterraneos, cursus suos, novis quasi ortibus, subantur super terram sæpius efferre, mirum vel ipsum Mare Rubrum, sive inter sive subter currendo, possint memorata flumina pertransire, ut ad ortus quos post Mare Rubrum renovant, possint pervenire. Potest et hoc, qui omnia potest, facere Deus: quo autem modo fiat, nec visu, nec auditu, nec lectione unquam potui vestigare. De Scripturæ tamen sacræ veritate, nullo nos modo oportet dubitare: docentia memorata flumina, et de Paradiso illo prægrandi fonte, ortus primos habere; et ipsa esse, quæ jam dictas regiones vel circumire noscuntur, vel permeare. Quibus autem, sive per medium Mare Rubrum directis quidem meatibus, sed ignotis, sive quamlibet sinuatis, subter terram circuitibus, ad nota usque defluant loca: quia pervestigare non valemus, ejus hoc totum dimittamus Providentiæ, quem et in supinis præcelsorum montium cacuminibus, vividos ortus fontibus dare videmus; et in rubibus, sicut et Scriptura dicit, aquas ligare perspiciamus: quem denique in cœlorum sublimibus, aquas ab initio locasse, et perpetuo continere non dubitamus, visibili hoc cœlo, hoc est, firmamento, in divisione aquarum medie librato. Sed jam ad historiæ ordinem recurramus.

Anno 1117 hostium vice Hierosolymitanum totum fere territorium infinitæ multitudines occupavere locustarum, ita cæteratim continuatimque de pessumdatis jam locis ad alia procedentes pessumdanda, ut ex devoratis cunctis virentibus terræ perpendere evidenter liceret Dominum præcepisse locustæ indisciplinatorum devorare terras incolarum: si forte revertentes ad cor animadvertent reversi quam non locustis vastandi, sed ipsis Saracenis tradi mererentur trucidandi. Sequente Junii mense, Luna post galli cantum prius tota rubea intuentibus visa, dehinc usque ad luminis extinctionem fusca effecta, utrum vel sanguinis effusionem rubore, vel nigredine famem futuram protenderet, aut ex objectu terræ umbrata eclipsin so-

litam pateretur, suspectos conjectores fecit: post duas fere horas, pleno tertiæ decimæ formæ suæ fulgore recepto. Solet enim circa plenilunium Luna objectæ inter se et solem terræ, quasi acuminatam usque ad se umbram, vel tota vel ex parte incurere: ac sic fulgoris sui dispendium, donec eandem umbram alibi magis; alibi minus sibi propinquitatem, evadat, ferre. Quod ne omni plenilunio eveniat, ea facit causa, quod Luna non eadem semper via Zodiacum pervolat. Unde tunc solum, jam dictum luminis patitur defectum, cum eas cœli partes plena peragrat, ad quas usque majores oppositi terræ tumore umbras suas altius possunt efferre; Solisque deorsum currentis, accurrentes desuper Luna, radios præpedire. Quod cum evenit, nescientes causam mirari facit, et portentum aliquod suspicari, cum naturalis Lunæ cursus in causa tunc sit, et efferentis se altius quam Luna currit, umbræ terræ incursus. Verum hoc breviter intimato; historiæ res gestas ut cœpimus, exsequamur. Secutus est locustæ pestem, sexto Kalend. Junii horribilis nimis terræmotus, iram Dei præmonens citius debere placari. Concutiebantur ad ruinam ædificia, ut dura hominum stolidorum ad pœnitentiam concuterentur corda. Ædificatum per idem tempus castrum quoddam prope Tyrum, rex Balduinus, quod intra quintum ab urbe lapidem situm, Scandaleca, id est campum Leonis, antiquitus aivus, nuncupatum: cujus diruta rex diligenter reparans, custodes in eo idoneos locavit, ut eorum potentia, et prædonum excursus coererentur Tyrionum, et futura ejusdem urbis præpararetur obsessio. Secutus est eodem anno, mense videlicet Decembri, tam mirabile quam insolitum signum in cœlo: cœlum ipsum, scilicet in Septentrionali plaga, primo noctis conticinio, ex magna parte igneo sive sanguineo fulgore respersum, radios albuni [albuli?] coloris ab imo sursum mistim habens interpolatos, et nunc ante, nunc retro, nunc et in medio subitis mutationibus intermixtos: inferior autem pars cœli, quam dicunt horizonta, quadam quasi nova albescat aurora: primam vero ejusdem vel ruboris vel alboris frontem major quædam et clarior præcedebat velut Oriens Luna, adeo ut circumjecta quæque subter loca clarius undique candesceret, eodem fulgore illustrata. Conjectabant qui hoc suspiciebant signum, vel multum sanguinem in bello præsagari fundendum; vel alias quaslibet, et terribiles rerum portendi mutationes humanarum. Qui modestius sapiebant, nihil temere censebant suspicandum, sed dimisso divinæ providentiæ et rerum et temporum moderamine, de sola morum perversitate corrigenda, et imploranda propitiatione divina laborandum, commonebant. Defunctorum tamen post ante annum sublimium in hoc sæculo personarum, plures Præmoniti præsignari casus opinabantur; Romæ Paschalis papæ, mense Januario; Hierosolymis Balduini regis, mense Aprili; Arnulfi quoque patriarchæ, et imperatoris Græcorum Alexis: nec non et alios

aliorum defunctorum per idem tempus plurimorum A hujus magnatorum mundi.

Anno 1118, rex Balduinus elapso mense Martio, cum urbem versus Ægyptum sitam, quam Pharamam incolæ nuncupant, diripisset, die quodam Nili littora cum suis peragrans, cum de piscibus ejusdem fluminis in præfato oppido comedisset, irritatum noxii cibi novitate, acerbissime sensit veteris plagæ suæ dolorem renovari : adeo ut equitare non valens letica de papilionum sudibus facta decubans, usque ad villam quæ dicitur Laris, Hierusalem rediens, reportaretur. Ubi cum esset, cicatricis irremediabiliter dolentis languore per dies ingravescente, ad mortem usque perurgetur; et inter suos non sine grandi dolore et luctu cunctorum, defungitur, octodecim annis in regno Hierosolymorum exactis. Cujus intestinis lotis, qui aderant diligenter, et sale conditis, Hierosolymam, funeris bajuli, mœsti omnes properant regis commilitones. Accidit sane mira et inopinata, Dei, ut credendum reor, ordinatione, ut eo die et hora quo Pascha floridum celebrans ex more populus Hierosolymorum, solemnem ageret processionem, de monte Oliveti in valle Josaphat descendens cum palmarum ramis, militia quoque regii funeris latrux occurreret eidem processioni : sed plorans cantanti, dolens gaudenti, gemens et ululans exsultanti. Verum re, sicut erat, cognita, facta est lugentium, quæ cantantium erat, processionalis tota caterva; totusque ille est in planctum chorus conversus. Ululant Franci, lamentantur Syri, Sarraceni et ipsi qui subjecti serviebant, tristantur. Quis enim se continere a fletibus tunc posset, ubi totius patriæ propugnacula in uno cerneret corpusculo concidisse? Itaque in tanto dolore, quod supererat curatum est exsequiarum et sepulturæ : et sepelierunt eum, regia ambitione, in Golgotha juxta germanum suum, regem videlicet Godefridum. Cujus mausoleo epitaphium inscripserunt, versibus heroicis conscriptum. Deinde initio salubri concilio Hierosolymitæ, defuncti cognatum regem sibi illico creaverunt, alium Balduinum, et ipsum consulem Edessenum, divina providentia Hierosolymis, gratia colloquendi cum cognato, tunc positum : sed cui colloqui morte prævento non potuit, communi electione in regnum sepulto successit : ipso quidem die electus ab omnibus, sequenti vero Dominicæ Paschæ die, regali unctione consecratus : videlicet præcaventes ne dilatione, vel ab hostibus aliquid contra se præsumeretur audacius, vel ab ipsis Christianis malignius novaretur, ambitione instigante. Contra novum regem nova confestim emergunt bella : cum eodem subsequente æstivo tempore Babylonii simul et Damasceni, viribus et copiis in unum apud Ascalonam coactis, ad quindecim equitum et viginti peditum millia convenientes, Christianum et populum et nomen exterminare pararent. Classis insuper non modica, in portu Tyri applicata, et arma et victum exercitibus convectarat copiosum.

Audientes itaque et rex populusque Hierosolymorum, bellum sibi parari tam periculosum, Tripolitanos simul et Antiochenos per legatos evocant; et simul cunctis undecunque viribus contractis contra hostes prope Ascalonam properant, castra sua e regione castrorum ita locantes, ut et videre et videri semper ad invicem possent. Verum quia et illi Christianis ex numero, et isti Sarracenis ex animo valde formidabiles erant, per tres continuo menses, alii contra alios sedentes, castra sua asservabant, caentes utrinque, et congressum semper differentes. Ita tandem diuturno affecti tædio Sarraceni, recesserunt absque prælio, copiam facientes Hierosolymitis, cum trecentis de Antiochenis ad subsidium secum retentis, Hierosolymam optato tandem revertendi, Tripolitanis cum reliquis Antiochenorum ad sua prospere regressis. Anno ab incarnatione Domini 1119, quæ et quanta Antiochenos involverint mala, et veritas historiæ jubet evolvere et horror magnitudoque cladis prohibet referre. Sed nescio quid Christianis præstaret, eorum ipsis malorum subtrahere verba, quorum illi pertulerint facta : quin potius noceret etiam perditis, exempla suppressere eorum perditionis, quandoquidem et ipsis forsitan sit perversis utile, ipsorum exitio ab eorum deterreri imitatione. Quod si forte ipsis nihil conferat damnatis, quomodo et quare perierint nosse; sequentibus tamen ceberimum, forte potest, cognitis aliorum ruinis, aliis cavere ruinosis. Proinde non ignoraretur Antiochenos omnes fere et nobiles et plebeios, una cum principe suo Rogero, prope Arcasium oppidum, simul esse una die a Turcis interemptos : quorum septem feruntur millia occisi; de Turcis vero, nec homines viginti. Ita vendiderat eos Deus sine pretio, qui corrupti fuerant et sibi abominabiles facti: adeo ut etiam princeps ipsorum Rogerus, adulter non vereretur esse publicus, pluribus civium et hujus, et aliorum scelorum nequitis, ducis exemplo maculatis. Quin et dominum suum Boamundi filium in Apulia cum matre cogebat exulare : nec jure, ut princeps, sed crudelitate, ut tyrannus omnia agebat : nec Deo subjectus, nec hominibus modestus existens, dignus qui similibus esset prælatus. Ita superbia et luxuria omnia sibi apud Antiochenos vendicarant. Unde non mirum si captivi criminum, et vitiorum servi, traditi sunt hostibus perimendi : ut intelligant exitiorum exemplan percussis qui verbis admoniti intelligere nolunt, mortem esse stipendia peccati (*Rom. vi, 23*). Prodierrat quidem quasi ex adipe iniquitas Antiochenorum, unde non fuit respectus morti eorum : dum jam Omnipotentis patientia tantorum non posset calma malorum ultra ferre multa. Animadvertit hinc gens absque consilio et sine prudentia, quæ iran. Domini irritare non pertimescit, commeruisse quidem se ut cessare faceret Deus ex hominibus memoriam eorum : sed tamen ejus exterminationem propter iram inimicorum esse dilatam, ac

forte superbirent hostes eorum et dicerent : « **M**anus nostra excelsa ; et non Dominus fecit hæc omnia (*Deut. xxxii, 27*). » Unde nec peremptores Antiochenorum Turci de sua sunt in longum gavisivi victoria, victi paulo post a paucis, qui de pluribus paulo ante triumphassent. Quod qualiter gestum sit, latius memorandum est. Cum primo Turcorum adventu perimotus Antiochenorum et princeps et populus, regis Hierosolymorum et adventum implorassent per legatos, et succursum, rex cum patriarcha, relicto interim bello, nec longe a Jordane sibi a Damascenis intentato, ipsis tamen uno impetu de stationibus suis ejectis prius, et in fugam actis, Antiochiam festinabundus tendebat, eis, si ante bellum potuisset occurrere, auxiliaturus. Venerat cum eo et consul Tripolitanus, Cæsariensis quoque episcopus, vice patriarchæ crucis Dominicæ bajulus. Qui, cum Antiochiam pervenissent cum rege milites fere ducenti quinquaginta, cognito quod jam acciderat, Antiochenorum excidio lamentabili, et congruo planctu prosecuto, evocant Edessenos, et bellum Turcis iterum inferre parant. Qui undecunque congregati fuerunt fere milites septingenti ; contra viginti millia Turcorum pugnaturi. Quis hoc audiens non horrescat ? Quis non contremiscat, tam dispari prælii apparatu ? Quorsum hoc, nisi ut intelligant mortales miseri, non se in se debere gloriari, sed in eo solo, apud quem nil refert in paucis vincatur, an in multis ? Quod intelligens aliquatenus Turcorum quidam, fertur cuidam militi Christiano, cum animadvertisset eum linguam nosse Persicam, exprobrando dixisse : « Quæ est ista vestra, non audacia, o Franci, sed insania, ut contra tam plurimos, tam paucissimi vel convenire ausi sitis vel pugnare, cras procul dubio vincendi a nobis, et ad nihilum redigendi ? Scimus enim pro certo, quod dereliquerit vos Deus vester ; et legis suæ desertores, vos ultra non adjuvabit ; frustra de ejus confiditis adjutorio, cujus legem reliquistis, nec fidem, nec veritatem inter vos, ut solebatis, conservantes. Nam si Dei vestri legem et fidem servaretis, adhuc sicut solebatis, et terribiles nobis ex more, et insuperabiles essetis. » Heu, pro pudor ! quod perfidiæ fideles et hujus a perfidis arguuntur ! Erubescite, o Christiane, sacræ legis transgressionem a tuis tibi hostibus objectari : erubescite, inquam, veritatem tibi a filii falsitatis exprobrando prædicari. Nam si in via Dei ambulassetis, inhabitassetis utique in pace super terram. Erubescite ergo, erubescite, populus Dei ; et toto corde converte te ad eum qui te et expectat adhuc, et invitat etiam per linguas inimicorum suorum ad se converti. Committitur itaque bellum sequenti die gravissimum, et utrinque diutius acerrime pugnatur. Victoria diu quidem anceps fuit, dum pars aliorum ab aliorum parte ita superati sunt tandem, et in fugam acta, ut usque Antiochiam fugerit disgregata a collegis pars Christianorum, et in

A Persidam, sive in Halapam pars maxima fugerit Turcorum. Rex etenim Hierosolymorum et Tripolitanorum consul cum suis, Crucis Dominicæ presentia et virtute roborati, ejus bajulum Cæsariensem nunquam deseruere episcopum : sed in campo belli semper et illæsi perstiterunt et invicti, donec post biduum, nullo de Turcis redeunte ad bellum, iude sunt Antiochiam cum lætitia magna reversi. Exierunt obviam victoribus patriarcha, et populus qui supererat Antiochenus : omnipotenti Deo agentes gratias, et laudes debitas reddentes, quod ira in misericordiam esset conversa, et per virtutem gloriosissimæ Crucis, ejus cultoribus victoria de hostibus, et vindicta fuisset restituta. Ibi rex cum suis recreatus aliquanta quiete, et totius regionis princeps et dominus ab omnibus fieri postulatus, regno Hierosolymorum principatum adjecit Antiochenorum, multo latius hoc habens quam veteram quilibet Israelitarum. Inde Crucem Dominicam delectis perlatoribus commissam, Hierosolymam remisit, ipso exaltationis ejus die, Deo disponente, Hierosolymis cum ineffabilis gaudii tripudio excipiendam ab omni populo fideliter, et adorandam. Cumque rex Antiochiæ aliquanto tempore demoratus, mortuorum in bello civium prædia et possessiones vel hæredibus legitimis, vel congruis possessoribus locasset, viduas maritis, et protectoribus pupillos tradens, reversus Hierusalem, Dominici Natalis die cum uxore sua coronatus est in Bethlehem.

C Anno ab Incarnatione Domini 1120 rex Balduinus venditores vel tritici vel leguminum omnes intra portas Hierusalem ab omni consuetudine absolvit, ipsam modii mercedem, quam jumagium vocant, remittens. Audiens autem, cunctis deferentibus nuntiis, rursus Turcos Euphrate transito Syriam ingressos, non tardavit postulatum Antiochenis contra eos ferre succursum : Cruce Dominica a clero Hierusalem et patriarcha, humiliter quidem petita prius, et fideliter satis, sed omnino ægre obtenta, dum vel illi formidant sine illa proficisci, vel isti, illa recedente pertimescunt remanere. Ita certabant inter se fidelis populi spes et devotio. Vicit ea quæ vincere debuit, fraternæ miseratio charitatis ; et necessitati periculi imminentis consultum est obvianum fore potius quam voluntati propriæ faciendum. Prosecuti sunt eam nudis pedibus, cum patriarcha, clerus et populus Hierosolymorum universus : sicque cum ea profecti sunt rex et sui ; populus et clerus, ad urbem sunt fleantes reversi. Jam Turci Antiochiam undique angustabant, totam circa regionem incursantes improbissime : et egressum Antiochenis vel regressam vix usque ad primum ab urbe lapidem patere sistentes. Qui tamen regis adventum prænoscentes, statim versus Caliptum se retraxerunt, tria Damascenorum millia militum evocantes sibi ad supplementum exercitus ; et nec sic tamen regi obviare, vel cum eo congredi præsumentes : ad quos cum

rex propius accessisset, adeo ut jactis utrinque sagittis, plures undique vel sauciati vel interfecti corruerent, post triduum, recusantibus omnino bellum committere Turcis, Christiani Antiochiam, Turcorum pars maxima in Persidam redierunt. Ita Crucis Dominicæ virtute perterriti, non ausi vel inire prælium Turci, Syriam, quam circa Antiochiam latius occupaverant, Antiochenis interim liberam reliquerunt. Rex vero Crucem Dominicam cum debita honorificentia Hierusalem remittens, ipse ad tempus Antiochiæ remansit, inimicorum prohibens præsentia sua recursus.

Anno ab Incarnatione Domini 1121, regressus ab Antiochia rex, congregato omni a Sidone usque Jopem populo suo, transiens Jordanem, regem Damasci, cum Arabibus sibi fœderatis, Christianorum terras versus Tiberiadem vastantem, in sua refugere coegit, solo adventus sui nuntio perterritum. Quem rex biduo insequens, cum consequi non posset, reversus ad quoddam castellum octavo a Jordane lapide a Damascenis ædificatum, Jarras nomine, obsedit illud : et machinis coercens expugnavit, custodibus ejus xl Turcis ad deditioem, sub fœdere libertatis et vitæ, coactis. Quod obtentum, rex ad solum usque dirui fecit, perspicieus hoc nec sine difficultate magna vel muniri posse vel retineri, nec sine gravissimo Christianorum nocumento ab hostibus recuperatum possideri. Fertur hoc olim insignis in Arabia civitas existisse, Gerasa nuncupata antiquitus, situ loci fortis, lapide magno et quadro altius fundata et sublimius murata, proxima monti Galaad, et quondam in tribu Manasse instituta. Quod superfuit, hujus anni, pace hostium, et ubertate glebæ prosperum, Christiani, Deo favente, transegerunt.

Anno a Nativitate Domini 1122, rex a Ptolonaida exercitu moto, Tripolim est profectus, contemptum et rebellionem debellaturus Pontii consulis Tripolitani, repudiantis regi Hierosolymorum subjici, contra morem patris sui Bertranni, et debito ei hominibus fœderari. Verum, Deo volente, cum comes, meliore usus consilio, debitam regi subjectionem fecisset, pacati sibi et amici rex et consul sunt effecti. Interea legationem Antiochenorum deferens archiepiscopus quidam, Tripolim venerat ad regem, succursum flagitans Antiochenis contra Turcos ferendum, totas circa regiones sine obstaculo devastantes rursus longe lateque et occupantes. Quo audito rex gloriosissimæ Crucis Dominicæ præsentia munitus, continuo Antiochiam properat, trecentos secum lectissimos milites ducens, et equites trecentos, ad sua cæteris remissis. At vero Turci regis adventu, more suo perterriti, Sardanium castrum, quod jam obsederant, reliquerunt, ad sua se retrahentes. Rex inde Antiochiam, Turci ad incœpta recurrunt. Occurrit rursus rex regressis : et nec sic gens congregiendi secum illa Parthica facultatem præstat occurrenti, more suo semper instabilis : nunc dorsum, nunc visum agilius quam

A opinari possis hostibus obvortens, ut cum eam fugere putes, recursum repentinum et impetus subitot necesse sit caveas ; et unde te credas vicisse, videre ne vincaris observare oporteat. Ita gens perfida et quietis omnino inpatientis, dum regis et suorum constantiam perviderent, et suam sibi nihil valituram astutiam, tandem ad sua recesserunt, congressum vitantes omnino, et victoriam sine sanguine Christianis relinquentes. Et cui alteri nisi gloriosissimæ Crucis Domini nostri Jesu Christi talis est assignanda victoria, in qua nec congregi ausus hostis, illæsus superatur, et victor, nullo sui dispendio victoria politus, gloriatur? Quis non miretur, decem millia armatorum, mille ducentos timuisse, et vitato congressu ceu victos abcessisse? Proinde servis Crucis absit gloriari nisi in virtute Crucis (*Gal. vi, 14*), in cujus cornibus, ut ait Scriptura, Crucifixi est abscondita virtus ; ea videlicet virtus quæ sequenter exprimitur, cum dicitur : Ante faciem ejus ibit mors ; egredietur diabolus ante pedes ejus (*Habac. iii, 5*). Pedes ejus, bajulos ejus, cultores, prædicatores ejus esse advertamus, ante quos diabolus in satellitibus suis egredi, et fugere conspiciamus, congregi verentibus et propestantibus regredi, ut et fidelibus Crucis liceret cum ipsa cruce ad sua reverti. Ita cum usque Tripolim rex Crucem Dominicam reduxisset, cum parte exercitus eam inde Hierusalem remisit, ipse cum reliquis Antiochiam reversus. Interea Balach Admiratus quidam, astutia et malignitate nulli secundus, consulem Edessenum Goscelinum cepit, et cum eo cognatum ipsius Galerannum, insidiis circumventos, sociis eorum, centum militibus, crudeliter trucidatis. Reliquum hujus anni spatium, neque Parthia, neque Babylonia Christianis fecit inquietum, Domino Jesu Christo donante et quietum eum esse, et fruge omnimoda satis optimum.

Anno ab Incarnatione Domini 1123, illa inter imperatorem Alemanniæ Henricum, et papam Romanum diutius protracta discordia, tandem Deo esse volente terminata, et regnum sacerdotio fœderatum, agente papa tunc Calixto secundo. Eodem anno Venetici, numerosa satis et pulcherrima classe, centum videlicet navium, præparata, Hierusalem adire, et Christi Domini vel amplificare ibi nomen et cultum, vel roborare devoverunt : carabos insuper quam plurimos, et naves onerarias, alias triremos, alias rostratas habentes : in quibus et magnæ proceritatis ligna posuerunt, construendis ubi opus esset machinis apta. Inerant autem navibus ter quina armatorum millia ; equi vero non plus quam trecenti. Itaque præcedente quidem anno, de terra Sua egressa, in insula Curpho nuncupata, hiemaverunt ; isto autem qui nunc habetur in manibus anno, tandem in Syria applicuerunt : quod priusquam fieret, contigit et regem Hierosolymorum, insidiis Balach circumventum, abduci captivum ; et apud Cartapetam munitissimum ejusdem Balach castellum, in arce ipsius cum Goscelino et

Galeranno reponi, diligenter observandum. Quo infortunio quid jucundius Sarrecenis, quid Christianis tristius horribiliusque posset evenire, nescio. Quod postquam Hierosolimis et circa per totam regionem vulgatum est, convenerunt apud Ptolomaidam cum patriarcha, proceres totius Hierosolymorum regni fere omnes, tractaturi inter se in tanto discrimine quid facto opus esset. Communi itaque consilio et ascensu elegerunt et decreverunt, Cæsareæ et Sidonis principem Eustachium totius regni fore custodem, virum utique strenuum armis, et moribus honestum, pollentem consilio, et nobilitate clarum. Hujus præceptis patriarcha et populus universus, omnes totius regni optimates obtemperare decreverunt, quo usque quid de rege fieri disposuisset Deus, rei exitu pateret. Cumque cognovissent Babylonios Ascalonæ terram marique convenisse, Eustachius dux, et qui cum eo erant, legationem Veneticorum classi obviam miserunt, lembis agilimam directam, imminens periculum insinuantes eis, et speratum succursum obnixius sibi accelerari flagitantes. Interim Babilonii Jopem classe multa evecti, de navibus cum ingenti strepitu et piratico horrore exsiliunt: æreis tubis et clamoribus immensis personantes undique et ululantes, circumvallant urbem; et machinis erectis, muros invadunt: tormentis pervalidis saxa jaciunt, adeo fortiter, ut ultra jactum sagittæ tanti lapides pervolarent. Arabes quoque et Æthiopes, qui plurimi pedites convenerant, grandes in muros impetus dabant; alii tela, alii sagittas, alii saxa civibus de muro se, pro posse, defendentibus, ingerentes. Nihil prorsus intentatum relinquebant hostes, unde obsessos fatigari posse sperarent. Nam et murum plerisque in locis suffodere aggrediuntur alii; dum alii defensores e propugnaculis vel sagittarum imbribus vel turbinibus lapidum arcere contendunt. At vero cives, quamvis admodum pauci, indefesse impugnantibus obsistunt, non diebus neque noctibus e muris descendentes: sed dum aliis alii impugnatores succedunt, ipsi semper irrequieti, defensandis muris persistunt. Mulieres et ipsæ, viris desuper laborantibus, deorsum collaborant, nunc lapides, nunc tela propugnantibus ministrantes; nunc sitientibus potum, esurientibus cibum offerentes. Verum Sarraceni, cum per dies quinque expugnandæ urbi insistentes, Deo semper suos mirabiliter roborante, non prævalerent, audito Christianorum adventu Jopitis succurrere festinantium, non ausi ibi diutius immorari, se in naves suas retraxerunt, depositis machinis, et membratim navibus illatis. De quibus dubium non est quod expugnarent urbem, si diutius eam impugnare secure potuissent. Nam murum jam plerisque in locis suffoderant, et propugnaculorum plurima confracta disjecerant, tortorum fortius illusione saxorum conquassata.

Ita classe, LXXX fere habente, versus Ascalonam retracta, terrestri prælio se præparant contra venientes adversum se Christianos excipiendo. Nam de toto fere Hierosolymorum regno, duce Eustachio præ-

icipiente, jam apud Ramatha, urbem quondam juxta Diospolim sitam, omnes fere concurrerant arma ferre valentes Christiani, gloriosa Christi Domini Cruce præsentate freti admodum et confortati: illa autem a patriarcha, et clero delata. Qui autem remanserant Hierosolymis, jejuniis, vigiliis, orationibus, eleemosynis insistebant, fratribus suis et sibi in tanto periculo positis propitium fieri Deum enixius flagitantes. Dux et qui secum erant proceres, primo mane de Ramatha consurgentes, ordinatis per acies agminibus suis, benedictione et absolutione a patriarcha populo data, caute et ordinate in hostes procedunt, apud Azotum, quondam Philistinorum urbem quintam, congregatos, et bello committendo se maximo apparatu conglobantes. Sarraceni, more suo, de numero confidunt: de Crucis et Crucifixi virtute præsumunt Christiani. Committitur igitur pugna durissima, et gladiis comminus res geritur. Quid plura? Placuit et hic Christo Domino, et suis conferre virtutem, et inimicis confusionem inferre. Nam cum milites hostilis exercitus Christianæ militiæ ordines et arma irarentur, ferocissimos eorum impetus sustinere non ferentes, protinus versi, pedites suos in campos dimiserunt trucidandos: quibus pro libitu percipientiam detruncatis, Christiani victoriam sibi cœlitus collatam congaudentes, quantum vel possunt vel audent insequuntur fugientes, prosternentes omnes quos consequi prævalent, et instantissimi prosternendis incumbentes. Ita sex hostium millibus preemptis, reliqui, qua vel quo quisque potuit, evaserunt. Nam sedecim millia præstantium convenisse ferebantur, cum Christiani ad octo sint millia æstimati. Fuga et strage hostium parata, victores ad castra læti redeunt, ditati opimis, trecentos camelos, et asinos quingentos, præ se mirantes captivos. Laudatur a suis Christus: et Crux magnificatur et Crucifixus, cujus virtute et dignatione redacti ad nihilum sunt inimici. Bello isto per omnipotentis Domini voluntatem et gratiam ita peracto, et Dominica Cruce Hierusalem patriarcha reportante, glorioso occurrentis populi processu, in loco suo reportata, post triduum de Veneticorum classe jucundi sunt rumores subsecuti: quæ cum Ptolemaide applicuisset, intimatum est Veneticorum duci Babylonicam classem ab Jope revertentem, ei, si cum sua classe occurrere vellet, Deo volente, obviam fieri posse, et si ita sit voluntas in cœlo, comprehendere. Qui suorum consilio, confestim classem suam bifariam divisit, minorem ejus partem versus Jopem festinanter ducens; alteram sequi a longe præcipiens: callens videlicet, ignaros ita in bellum et in periculum protrahi posse Sarracenos. Nec sefellit callentem opinio. Nam Sarraceni per mare vagantes, explorantesque si qua sorte peregrinantium in Hierusalem occupare possent navigia, cum octodecim naves de classe Venetica prospicerent appropinquantes, occurrerunt læti; et more suo tubis æreis clangentibus perstreperunt; grande sibi promittentes, lanquam

de jam comprehensis tot navibus, emolumentum. Venetici pavitare se, et velle nec posse fugere simulant, ad solum hoc bellum differunt, ut sociis supervenientibus, feliciter pugnent. Quos cum propinquantes etiam Sarraceni cernerent, velis et remis latius æquora prosulcantes, qui se prius ad prædam cohortantes, alter alterum præcurrere nitentur, jam se tantum propinquasse cœperunt pœnitere, cum neque fugere jam possent, nec auderent pugnare. Ita Venetici, de victoria securi, in Sarracenum classem irruunt; exsanguis jam præ pavore et dissolutos Sarracenos aggrediuntur audacter; et naves eorum celeriter ingrediuntur, omnes in suis navibus, ac si in agris messem, detruncantes. Incredibile fortassis judicatur dictu, quod ibi factum fuisse fertur mirabile; occisorum sanguine usque occidentium tibus exundante, navium tabulatus plenus omnes horruisse: tandem preceptorum corporibus in mare præcipitatis, tantus ex eis fertur fluxisse sanguis, ut totum, usque ad quatuor fere millia passuum, mare videretur rubuisse. Ita deletis omnibus qui navibus inerant hostibus, naves omnes cum omnibus vel armis vel opibus, a Veneticis captæ sunt et detentæ. Inde usque Ascalonam percurrentes, alias quoque decem naves comprehenderunt diversis victualibus onustas, lignis quoque; mira proceritate directis ad machinas componendas præparatis: alias etiam naves ad litus usque fugitivas, ignibus injectis incenderunt; alias funibus præcisissimis, secum Ptolomaidam reducerunt. Ita, qui terram marique convenerant perdere Christianos Sarraceni, terra marique, sub eodem tempore, fere omnes periere. Imbelles putabant esse, quos regem sciebant non habere. Probaverunt eos sine rege non esse, quibus Christum Regem experti sunt non deesse. Tenebant quidem in vinculis regem Balduinum; sed liberatorem Christianorum experti sunt semper esse Christum. Qui ut se etiam improbis probaret Regem esse regum, ipsum quoque regem Balduinum eodem anno mirabiliter dignatus est de vinculis liberare, et regno potenter suo restituere liberatum, Eustachio duce per idem tempus defuncto, et Guilhelmo de Buris ad regni tutelam ei substituto.

Verum liberatio regis et eorum qui cum eo captivi tenebantur Goscelini et Galerani, quo ordine venerit, quia satis jucunda videtur esse narratio, nec proluxa videri debet nec onerosa. Fuerunt in Edessa urbe strenuissimi viri, qui divinam, ut credendum arbitror, inspiratione permoti, posuerunt animas suas in manibus suis; et de captivorum regis et comitum liberatione, fortissimum inter se inierunt consilium. Nam fœderati inter se Cartapatam usque pervenerunt, habitu pauperrimo connecti, simulque mercibus quibusdam vilissimis sarcinati, quas cum se venales convectare præmonstrarent, castrum totum perambulantes, explorabant diligentissime quonam aditu ad carcerem possent pervenire, interiori castelli munitione cum ipsa arce prius, si forte possent, occupata. Cujus custodes

A cum prope portam invenissent ludentes, ingressi sunt alter post alterum, tanquam, de facta sibi a castrensibus injuria, querimoniam ad magistratum deferentes. Ubi cum primum custodem lacrymabili conquestione in se fecissent intentum, e ductis subito de sul semicinctis suis pugionibus occultis, ipsum dicto citius necaverunt: dehinc arreptis, quas ibi citius necaverunt, lanceis, omnes, qui cum ipso erant, peremerunt. Attollitur clamor ingens, et per totum etiam exterius castrum simul omnes perturbantur. Quicumque, exploraturi clamoris causam, ingressi fuissent, ante perimebantur, quam quidnam esset dignoscere possent. Ita centum de Turcis ibi feruntur necati. Claudunt deinde illi confestim portas, et carcere fracto regem cum comitibus educunt. Inde scalis erectis, muri conscendunt fastigium: et in summa arce vexillum Christianorum exaltantes, suum esse castrum exclamant. Conveniunt finitimi cum castrensibus undique Turci, et interius illud cum arce castrum obsidentes, intus conclusos asservant sollicitate, ne quis eorum posset exire. Conclusi tamen, rex et sui, de liberanda vita sua consultant inter se, nimis anxii. Quorum Goscelinus, sicut erat vir cordatissimus, paratum se dicit esse, pro communi periculo, proposito se discrimini exponere: « Cum tribus solummodo viris exibo, inquit, si hoc vobis complaceat, o viri fortes et proceres inclyti: et, si is qui cœpit cooperari nobis liberandis, voluerit misericors Dominus, Edessam vadam, et inde Antiochiam, vel etiam Hierosolymam, Deo volente, pergam, succursum vobis, quam citius potero, et quaesiturus simul, et adducturus. » Collaudant cuncti propositum viri. Nec mora, consul cum tribus delectis comitibus, nocturnus simul et furtivus viator, egreditur caute, et hostiles custodias transgrediens, unum de suis ad regem, sicut simul contradixerant, eadem via remittit: liberum sibi, miserante Deo, patuisse iter significans. Latitante diebus, et noctibus per devia properant; tandemque ad Euphratem perveniunt. Navigium non habentes, Natando transeunt, consuli, natatus ignaro, duobus utribus secum ad hoc delatis, impletis vento atque suppositis. Ita transmissio flumine, jejuni et sitibundi properant. Tandem Armeniorum fines ingressi, victum sibi quaeritare nec sic audent, etiam Christianos illos habentes proditoris suspectos; ideoque, et videri pavitantes, et agnoscere. In tantis positi malis, solum sperabant, hocque sibi affore precabantur, divinæ pietatis auxilium. Confectus famis atque itineris labore consul, dum sub arbore nuce pausaret, obdormit vepribus et foliis contactus. Processerat interim unus de comitibus consulis, sicubi quid victus invenire prævaleret circumspectans. Occurrit rusticus quidam Armenius, et rogatus caricas cum paxillo panis latitanti sub nuce consuli dum offerret, agnoscens eum: « Ave, inquit, domine Gosceline, ave, consul nobilissime, et tuis desiderantissimo princeps. Quid hic agis? cur non properanter venis? » Neganti se Goscelinum esse, et adhuc occul-

tare volenti : « Ne timeas, rusticus inquit, domine consul : ne me, te bene cognoscentem suspectum habeas. Ita me salvet Dominus, quo modo salutis tibi, pro posse, cooperator, si jubes, existam. » « Age, ait consul, o liberalissimæ mentis homo, miserere mei, per illam quam Christo debes fidem et dilectionem te obsecro ; nec me cuiquam malivolorum meorum detegas, quæso : sed si quid volueris accepturus mercedis, usque Torvexel castellum, me, rogo, perducito salvum. » Et ille : « Uxorem, inquit, habens et filiam infantulam, me cum illis tuæ fidei, et liberalitati amodo committo : animam meam animæ tuæ, nobilissime vir atque prudentissime, commendo : et patria et terra mea, si jubes, pro te exibo libenter, duos quos habeo germanos una mecum adducens, et te cum eis, quo malueris deducens. » Quid multa ? Cucurrit rusticus et cum suis omnibus festinatius rediit. Imponitur consul rustici asellæ ; et infantulæ, rustici filiæ, gerulus efficitur. Plorat infantula, in sinu consulis locata, et gerulum suum assiduis fatigat vagitibus. Tollerat et hoc tædium vir prudens, altiore consilio circumseptus : videlicet ut nihil minus quam consul esse taliter gestatus, talisque gerulus occurrentibus viatoribus crederetur. Tali comitatu comes deductus, tandem castellum suum Torvexel ingreditur. Læta fuit satis talium hospitem susceptio. Gaudent cuncti, simul omnes lætantur : exultat uxor, familia tota congratulatur : sit rursus consul, qui fuerat exsul ; consolatus a suis, qui ab alienis fuerat desolatus ; rursusque jam et consolator suorum, et alienorum desolator futurus. Remuneratur condigna mercede consulis conviator rusticus ; et de paupere colono dives decurio efficitur. Liberatus itaque ab exilio consul, de captivis liberandis, rege videlicet et suis, sollicitus satis et anxius, contendit Antiochiam ; et inde Hierosolyman percurrit : debitas liberatori suo laudes inibi persolvens, Christo suas in monte Calvariæ compedes offerens ibidem suspensas, et alias ejusdem ponderis argenteas, pro munere, consecratas adjungens. Tractat cum optimatibus regni de providenda liberatione regis et de accelerando ei succursu, quoscunque prævalet cohortatur. Contrahitur undecunque Christianorum exercitus, et Tripolim undique convenitur, ut inde Carpetam, quo rex cum suis tenebatur clausus, coactis omnibus copiis contendatur, Cruce Dominica a patriarcha et clero Tripolim jam delata. Inde Antiochiam festinat, qui apud Tripolim fuerat congregatus Christi exercitus. Ibiq̄ue Antiochenorum copiis secum assumptis, Torvexel usque perveniunt. Ubi cum profectionem per Armeniam pararent, tristi rumore subito percelluntur, regem rursus cum ea qua obsessus tenebatur munitione a Balach captum esse audientes. De regis itaque desperantes liberatione, succursum, quem ei ferre satagebant penitus omitunt ; et ad incursum urbem Caliptum, ne inanes redirent, consilium transferunt. Per cujus suburbana vastantes omnia, et quæcunque invenire po-

uerunt diripientes, Ptolomæam usque remeaverunt, Joscelino consule Antiochiam cum suis redeunte. Transmisso Jordane Hierosolymitæ, regionem monti Galaad et Arabiæ confinem percurrentes, regionis, quibus improvisi advenerant, accolæ diripiunt ; captivos quamplurimos de utroque sexu, cum ingenti camelorum atque ovium præda, Tiberiadam, et inde Hierosolyman redeuntes, secum adducunt, Cruce Dominica in loco suo decenter recollata.

Superest ut jam de rege, et eis qui cum eo clausi remanserant, quomodo eis interim contigerit, explicetur. Cum enim Balach regem, quem Cartapetæ victum cum reliquis conceptivis dimiserat, turrem suam, ut supra relatam est, occupasse cognovisset, et Joscelinum consulem evasisse, somnium, quo aliquando viderat a Joscelino sibi oculos erui, secum reputans, anxius nimis et iratus, Cartapetam cum quanto poterat exercitu accurrit, quibuscunque prævalet modis de recopando prædio suo pertentans. Et quidem, primo blande regem alloquitur, de vita et libertate ; de salvo etiam usque Edessam seu Antiochiam deductu fidem illi facere, et dare obsides pollicetur, tantum ut suum sibi restituat præsidium. Cui cum rex acquiescere nollet, vel de fide Balach dubius, vel de accelerando sibi per Joscelinum succursu nimis securus, efferatus animo Balach, ad callida, more suo, convertitur machinamenta ; rupem, supra quam castrum erat situm, suffodi faciens, et stipitibus validis muri fundamenta suspendi, ac demum illata copiosiore materia ignem immitti : quo fulcimentis omnibus exæsis, rupes repente vasto hiatus subedit, et una de turribus, muri cedente fundamento, cum horrissono fragore decidens, regem, et omnes qui cum eo erant, stupore simul et terrore nimio concussit. Ita non solum liberationis sed et vitæ rex et sui, omni spe amissa, Balach se cum eo, cui inerant, altiore turre dedidit, nihil nisi supplicium expectantes. Regi tamen vitam Balach indulisit, et cum eo cuidam nepoti suo et Galerano : eos autem qui regi adjumento fuerant, alios quidem suspendit patibulis ; alios decorians vivos, crudele suis spectaculum fecit ; reliquis gladio trucidatis. Regem denique de caastro ejectum, Carram usque, cum tribus tantum de suis, abduci præcepit. His circa regem ita gestis, anno a Nativitate Salvatoris 1123 dux Veneticorum cum Hierosolymitis, Domini Natalis solemnitate apud Bethlehæm, fidelium more, celebrata, se cum omnibus copiis suis, Tyrum vel Ascalonam, post Epiphaniam, obsessum ire, communi juramento confirmant : Venetici quidem, ex more cum classe sua per mare ; Hierosolymitæ vero cum toto tam equestri exercitu quam pedestri a terra id fieri disponentes. Quibus, quia et militia pauca erat, et pecunia rara, patriarcha et clerus pretiosiora Hierosolymitanæ Ecclesiæ oppugnare compulsi sunt ornamenta, militiæ et clientelæ gratia conducendæ. Ita præparatus pecuniis, et æ-

mis instructus diligenter uterque exercitus, conveniunt Ptolomaidæ, et ibi librato diligentius consilio, Tyrum potius adire delegerunt, faciliorem ejus expugnationem fore arbitantes. Obsidetur itaque civitas et de proximo undique angustatur, quæ divitiarum opulentia et maris præsidio circumfulta, nec dominari consueverat unquam, nec expugnari. Interea Ascalonitæ comperto Christiani exercitus abscessu longiore, solita protervia ebullientes, Hierosolimam accurrunt, urbem se etiam obsidere posse putantes. Quorum de specula adventu præcogito, Franci et Syri, qui ad urbis custodiam fuerant relictæ, accurrentibus occurrunt audacter; eorum quoque petulantiam, acri satis certamine excipiunt. Coguntur de propriis corporibus tuendis Sarraceni tractare, qui etiam urbis muros, vacuos defensore, præoccupare se posse frustra præsumpserant. Committitur pugna tribus fere horis acerrima, ex eo potissimum miranda, quod paucissimi plurimis adeo pertinaciter obsisterent in campo, nullius munitionis adjuti præsidio, ut, non dico cedere loco cogi possent, sed etiam in fugam agere confertissimos hostium cuneos prævalerent. Quis non hoc divinæ virtutis opus animadvertat esse, gentem et locum sanctum, a profana immiorum cervicositate,

A manifeste defendentis? Ita semel disgregati Ascalonitæ, ultra se non potuerunt in aciem regere; adeo præcipiti fuga ruentes ut suspicionem fecerint insequentibus, quod forte in præparatas vellent inducere insidias, dum fugiunt se fugantes. Qua vel suspitione vel cautela revocati, dato restandi signo, ad prædam se converterunt diripiendam Christiani, ei cujus gratiæ protectione vicissent, Christo Domino, debita gratiarum vota persolventes. Quibus hoc solum videretur magnum, si in tanto discrimine non perissent; lætabantur se præter spem etiam victores revertisse, ut protectorem et salvatorem suum in omnibus agnoscerent esse Christum. Compulsi sunt hoc ipsum confiteri etiam Ascalonitæ, propria confusione admoniti, victos se stupentes, et fugatos ab eis, quos, non dico procedere in pugnam, sed nec aperire os audere præsumpserant, et gannire. Quorum, ne quid deesset confusione, late patentibus campos mortuis reliquerunt opertos; alii quamplures ad mortem vulnerati, aut in via semineces ruebant morituri, aut vix sua subire poterant mœnia moribundi. Evasissent plane pauci, nisi persequentes, ut dictum est, insidiarum revocasset suscipio.

Hactenus manuscriptus noster.

INDICES IN OPERA GODEFRIDI.

INDEX

IN HOMILIAS DOMINICALES.

I.

INDEX NOMINUM ET VOCUM BIBLICARUM.

A

Aaron, *mons fortitudinis*, 53, 560.
 Abana, *lapides*, 292.
 Abigail, *Patris exultatio*, 417.
 Absal, *Pater sacrificii*, 728.
 Achaz, *apprehendens Deum*, 20.
 Achinoe, *fratris mei decor*, 417.
 Achis, *frater meus vir*, 407.
 Ægyptus, *angustans tribulationem*, 61, 78. *Tenebræ*, 331, 716.
 Æthiopia, *tenebræ, caligines*, 61, 183.
 Agga, *loquens vel meditans*, 721.
 Amalech, *populus lambens*, 650.
 Amalecitæ, *populus lambens*, 408.
 Amos, *robustus*, 58.
 Andreas, *virilis*, 906.
 Angelus, *mutinus*, 549.
 Anna, *gratia Dei*, 97, 100, 363.
 Aod, *virtus vel militia*, 364.
 Aoy, *spinosum*, 717.
 Asaph, *congregans*, 77.
 Aser, *beatus*, 100.
 Assyrii, *dirigentes*, 58, 61, 75, 184.
 Axa, *claudicans, trascens*, 369.
 Azotus, *ignis incendii*, 57.

B

Baalas, *cæmentarius*, 729.
 Belial, *absque iugo*, 581.
 Belzebub, *vir muscarum*, 277.
 Benjamin, *filius dexteræ*, 273.
 Besor, *impelle*, 412.
 Bethania, *domus obedientiæ*, 94.
 Bethlehem, *domus panis*, 724.
 Bethphage, *domus maxillæ*, 2, 9. *domus buccæ*, 16.
 Bethsaida, *domus frugum, vel domus venatorum*, 234.

C

Caleph, *cor*, 369.
 Cana, *Zelus*, 124.
 Capharnaum, *villa consolationis*, 139. *Villa pulcherrima, villa pinguedinis*, 889.
 Capsehel, *De congregatione Dei*, 730.
 Cariatsepher, *civitas litterarum*, 570.
 Cenez, *possessio contemptibilis*, 570.
 Chananaea, *mota, negotatrix, sive paupercula*, 248.
 Christus, *unctus*, 90, 835.

D

Dagon, *piscis tristitia*, 387.
 Dalila, *situla*, 391.
 Damasus, *sanguinem bibens*, 292